

UPPSALA
UNIVERSITET

Institutionen för
pedagogik, didaktik och
utbildningsstudier
Examensarbete i
utbildningsvetenskap
inom allmänt
utbildningsområde,
15 hp

Rapport nr: 2013vt00382

Språkintroduktionsprogrammet

- Utifrån åtta nyanlända elevers perspektiv

Roza Al djezani

Anna Rojas

Handledare: Hassan Sharif

Examinator: Susanne Engström

Sammanfattning	3
Nyckelord.....	3
Inledning.....	4
Bakgrund	5
Litteraturoversikt.....	8
Syfte och frågeställningar.....	13
Teoretiska utgångspunkter	14
Metod	18
Resultat	24
Analys.....	34
Diskussion.....	43
Konklusion	45
Litteraturförteckning.....	46
Bilaga 1	48
Bilaga 2	49
Bilaga 3.....	51

Sammanfattning

Denna studie syftar till att belysa elevperspektiv på språkin introduktionsprogrammet. Elevernas perspektiv är därmed kärnan i studien. Vikten ligger på elevernas uppfattning om sin tid på introduktionsprogrammet samt introduktionsprogrammets betydelse för elevernas framtida utbildningsval. Genomförandet av studien bygger på kvalitativa intervjuer vilket har skett genom semistrukturerade intervjuer utifrån en intervjuguide. Resultatet visar att eleverna är enade i sin syn på språkin introduktionsprogrammet och dess funktion för vidareutbildning. Dessa elever är eniga om att processen för att socialiseras in i skolan är svår och tar lång tid. De anser att det är för lite integration mellan eleverna på språkin introduktionen och resten av skolan. Vår slutsats är att det behövs mer stöd och tydliga direktiv från skollädaingen för att dessa elever lättare ska integreras i skolan.

Nyckelord

Nyanlända elever, språkin introduktionsprogrammet, integration, språk

Inledning

Vårt intresse av nyanlända elevers upplevelser av språkintruktionsprogrammet och deras tankar om framtida studier växte när vi läste kursen *Allmänt utbildningsområde II* som omfattade delkursen *Barns och ungdomars förutsättningar i förskola och skola*. Under kursen fördjupade vi oss inom aspekterna: identitet, språksocialisation och flerspråkighet. Undervisningen fokuserade på lärarens förhållningssätt och om utformningen av undervisningen, vi valde därför att fördjupa oss inom elevperspektivet och blev intresserade av att undersöka hur eleverna beskrev sin skolsituation. Vi har båda tidigare erfarenheter av att vara nyanlända elever och befinna oss i den svenska grundskolan utan några förkunskaper i svenska språket. Avsikten med denna studie har varit att studera och skapa kunskap om nyanlända gymnasieelevers skolsituation inom ramen för introduktionsprogrammet Språkintruktionsprogrammet. Närmare bestämt studeras elevernas uppfattningar om sin tid i introduktionsutbildningen och dess betydelse för deras framtida utbildningsval. Utgångspunkten i studien är att titta närmare på språksocialisation, kulturen och integrationen och hur det förhåller sig till identiteten sett ur socialkonstruktivismens synvinkel.

Bakgrund

Enligt Statistiska Centralbyrån (2013) immigrerade 25 284 barn och ungdomar till Sverige under perioden 1992- 2003, vilket är en ökning med 25 procent i jämförelse med tidigare år. Det är kommunens uppgift att se till att dessa elever får en utbildning, därför placeras de nyanlända ungdomar i en, för ändamålet, avsedd skola (Skolinspektionen). Utbildningen är en del av en helhet för skolintegration i ungdomarnas fall (Westin, 1999:53). Oavsett vilket land eleverna härstammar ifrån har de sin egen kultur som innebär idéer och meningsstrukturer som är inbyggda i människans inre föreställningsvärld (Hannerz, 1993). Exempel på detta är sättet att räkna eller skriva. I olika kulturer finns det olika tankesätt om och perspektiv på omvärlden med olika samhällsnormer som människor inom kulturen måste förhålla sig till. Ett exempel på detta ur Rodell-Olgacs (2006) avhandling är hur en majoritet av det afrikanska samhället betonar barns socioaffektiva utveckling. Barnen anses vara en del i en socialisationsprocess där de lär sig att utveckla social kompetens samtidigt som de tar ansvar i familjen. Beroende på barnens sociala kompetensnivå får de nya roller och därmed har de vuxna större möjlighet att forma omgivningen i det sociala sammanhanget för barnens lärande och utveckling (Rodell-Olgac, 2006:62). Däremot i det västerländska tankesättet är interaktionen mellan individer ett sätt att kunna förmedla en grundläggande identitet i form av en primär socialisation, vilket har en viktig roll i barnens individuella utveckling. Detta innebär att barnen successivt måste lära sig att bli oberoende, vilket ger en klar bild av skolans och förskolans arbetssätt (Ibid. s.61). Rodell Olgac lyfter alltså fram en skillnad mellan kulturer där å ena sidan finns barn som lär sig att utveckla sin sociala kompetens i samband med att de tar ansvar i familjen samt å andra sidan barn som lär sig att skapa en egen individuell identitet. Författaren nämner staten, som utövar inflytande över barnen genom skolan samt föräldrar som har inflytande över barnen med sin kultur vilket skapar en dubbel socialisation (Ibid. s.55).

Mötet med den nya kulturen och de nya samhällsnormerna i skolan kan ändra individens identitet, till exempel i samspel med andra människor som eleverna inte är bekanta med (Mead G. H., 1976). Elevernas uppfattningar om sin tid i introduktionsprogrammet och dess betydelse för deras framtida utbildningsval kan därmed påverkas av vad de gått igenom och vart de kommer ifrån.

Nyanlända elever

Enligt Skolverket är begreppet ”nyanlända elever” svårdefinierat och den närmaste definitionen skulle vara: ”*elever som inte har svenska som modersmål och inte heller behärskar det svenska språket och som anländer nära skolstarten eller under sin skoltid i grundskolan, gymnasieskolan eller motsvarande skolformer*” (SOU:2013:29 jfr Skolverket 2007).

De nyanlända eleverna har olika levnadsförhållanden, vissa är asylsökande och bor på flyktingsanläggningar medan andra har permanent uppehållstillstånd vilket skapar olika levnadsvillkor. I denna studie använder vi begreppet *nyanlända elever* för de gymnasieelever som är mellan 16-20 år och går på Sprint-utbildningen. Sprint är förkortningen för *Språkin introduktionsprogrammet*. Denna benämning ändrades sedan tre år tillbaka från att det tidigare kallades IVIK vilket står för *Individuella programmet introduktionskurs*. Nyanlända elever som är mellan 16-20 år slussas direkt in i gymnasieskolor i den förlagda kommunen, i Sprint-klassen. Syftet med Sprint är att eleverna ska få utbilda sig och få den svenska grundskolebehörigheten upp till årskurs nio (Skollagen). Sprintprogrammet är strukturerat, eleverna har olika möjligheter att gå när det gäller framtida utbildningsval som är kopplade till deras ålder. Det handlar om att gå gymnasium om de börjat innan de fyller 18 år alternativt gå en på kommunal vuxenutbildning om eleven hunnit bli 20 år under studietiden (Skollagen).

Bunar (2010:14 jfr; Skolinspektionen 2009:8) definierar begreppet nyanlända elever som individer som inte behärskar svenska språket och inte har det som modersmål. Dessa elever slutar att vara nyanlända när de har fått permanent uppehållstillstånd samt när de blivit placerade i en kommun som har avtal (men det innebär ju inte att de kan svenska). Avtalet gäller mellan den berörda kommunen och staten under två år. Inom loppet av två år ska staten täcka omkostnaderna i samhället för flyktingarna. Inom denna tid räknas inte ungdomarna som nyanlända. Dessutom har eleverna rätt att gå i förberedandeklass för att kunna integreras in i ordinarie klass (Ibid s.16).

Språkin introduktion

Sprint kan beskrivas som en förberedelseklass där det går mellan fem och 15 elever och undervisningen innefattar mellan 21 och 30 timmar i veckan. Denna skolform är till för de nyanlända som kommit till Sverige under grundskolans sista fyra år eller gymnasiet med den beräknade åldern 14-18 år (SOU 2013:41).

Hur klasserna sätts samman för nyanlända elever varierar mellan olika kommuner. De nyanlända eleverna är skyldiga att läsa på introduktionsprogrammet för att bli grundskolebehöriga upp till årskurs nio och sedan kunna gå vidare till gymnasiet (SOU 2013:8, 21). Eleverna som

anländer till Sverige har olika förkunskaper beroende på vad de har haft för utbildningsförhållanden i sina hemländer, vilket medför att det tar olika lång tid för den enskilda eleven att få sin behörighet. Därmed har varje skolrektor två månader för att besluta om elevens placering i förhållande till elevernas förkunskaper, kunskapsnivå, ålder och personliga förhållanden i övrigt (SOU:2013:11,70).

För att eleverna skall lära sig behärska det svenska språket och därmed bli behöriga att läsa vidare, baseras undervisningen i introduktionsprogrammet på en prioriterad timplan. Fokus ligger på svenska språket eftersom det är en viktig del inom andra ämneskunskaper och därmed för elevernas framtida studier (SOU:2013:73). När eleverna inte längre omfattas av skolplikten är skolan inte skyldiga att ge någon form av utbildning. Detta gäller för elever över 18 år. Enligt skollagen har barnen skolplikt från sju år tills de har slutat årskurs nio. Nyanlända elever som kommer innan 18 års ålder har skolplikt till och med 20 års ålder och hänvisas då till vuxenutbildning i form av kommunal vuxenutbildning eller folkhögskolan (SOU:2013:61).

Litteraturöversikt

När vi började söka efter tidigare forskning och litteratur som var relevant för vårt syfte och frågeställning upptäckte vi att området inte var så utforskat i förhållande till våra intentioner, därmed blev det svårt att hitta material. Därför valde vi att utgå från studier som låg nära vårt empiriska material och våra forskningsfrågor. Forskningsstudier som vi har valt att belysa i detta kapitel handlar om olika sätt att studera fenomenet ”elever med utländsk härkomst” och ”nyanlända elever”.

För att göra det lättöverskådligt har vi delat in litteraturen i två olika forskningsteman: ”Språk och integration” samt ”Ungdomar om sina skolerfarenheter”.

Språk och integration

I Sjögren, Runfors och Ramberg antologi, (1996) vill författarna lyfta fram olika begrepp som är aktuella för att sätta igång tankar och funderingar i förhållande till den svenska kulturen.

De tre centrala begrepp som genomsyrar studien är språk, makt och kultur och hur de förhåller sig till varandra. Språkvanor är knutna till respektive kultur och kan beskrivas som kulturellt inlärd. Detta innebär att olika samhällsklasser, etniska grupper och dialekter kan skapa markering och skiljelinje gentemot andra. Genom att se på kulturer på detta sätt framträder maktaspekter. I antologin ifrågasätts definitionen av vad bra svenska är. Infödda svenskar blir automatiskt klassade som specialister inom sitt språk och därför får svenskar med annat modersmål än svenska en underordnad position då de inte behärska språket på samma villkor. Språk är knutet till hela individens miljö, bakgrund, samt interaktionsmönster. Många utländska individer är rädda för att inte behärska svenska språket fullt ut, vilket skapar oro att inte få känna sig integrerade i samhället. Konsekvenserna kan bli exkludering och känsla av underlägsenhet.

Sjögren *et.al* ställer sig frågan om hur viktigt det egentligen är med språket. Behövs perfekt svenska för att klara av vardagen? Författarna ifrågasätter huruvida det är jämlikt i skolan eller inte och om elever som är tvåspråkiga hamnar i underläge. Dessutom belyser denna antologi ungdomarnas förhållningsätt till språk och inlärningsprocessen utifrån olika perspektiv: lärares, elevers, myndigheters och föräldrars.

I avhandlingen *Den romska minoriteten i majoritetssamhällets skola från hot till möjlighet* (2006) beskriver Christina Rodell-Olgac mötet mellan majoritetssamhället och minoriteten och hur de förhåller sig till varandra. Avhandlingens bygger på elevperspektiv som har intervjuats och

observerats. Avhandlingen belyser aspekter såsom kultur, etnicitet, identitet och att inte vara ”erkänd” av majoritetssamhället fastän man har varit bosatt i Sverige under en lång tid (Rodell-Olgac, 2006). Hon beskriver hur det är att vara invandare samt vad staten och minoritet har för asymmetrisk relation till den svenska politiken. Dessutom kommer detta att spegla skolans värld där eleverna ska vara ”en av de andra” och känna sig integrerade på olika sätt. Studien påvisar vikten av att eleverna ska få rätt till modersmålsundervisning, samverkan mellan föräldrar och skolan ska spela stor roll för att hjälpa varje individ samt förståelsen för flykten och dess betydelse.

Ann Runfors skriver i sin avhandling *Mångfald, motsägelser och marginaliseringar* (2003) om gruppen invandrarbarn utifrån de skolanställdas perspektiv där hon belyser hur intresset av dessa frågor eller inte skapar villkor för dessa barn. Runfors studerar lärarnas vardag och perspektiv utifrån aktörerna, det vill säga lärarnas och deras samspel med elever och i vissa fall föräldrar. Hon studerar tre olika låg – och mellanstadieskolor inom den kommunala grundskolan. Vidare belyser hon skolan som en institution som har till uppgift att kvalificera eleverna. Skolan ska ge kunskaper för kommande arbetsliv och för samhällsdeltagande. En annan viktig funktion är den socialiserande rollen där skolan överför beteendemönster, utifrån kulturellt ursprung. Detta är relevant för vår studie då intervjupersonerna speglar normer och värderingar som förknippas till exempel med kategoriseringar ”vi och dem” och integration.

Runfors forskningsbidrag är intressant att använda som jämförelser med våra egna intervjupersoners uppfattning om sig själva gentemot andra elever på skolan, om det finns något som tyder på en kategorisering. Resultatet i Runfors avhandling visar att trots att lärarna ville individualisera och inte särskilja så blev det så att skolan kategoriserar invandrarbarn i förhållande till svenska barn och på samma gång markerade skolorna en sortering och en hierarki genom att definiera eleverna. Ett exempel är utbildningsledaren Anna på en skola i ett invandrantätt område som berättar om kompisförtryck;

”Det finns vissa barn som spelar över, som sätter sig på andra och ska bestämma och slåss (...) vi har ju en grupp här som förtrycker kan man säga. För de är så många. Svenskarna är ju ingen grupp, skulle inte jag vilja säga i alla fall. Däremot så är eleverna i modersmålsklasserna också en grupp. De är ju egna klasser. Det är de två som märks som grupper. De andra barnen är mest utspridda. Men det är mest den här gruppen som märks på skolgården. (...) Deras föräldrar vill att det ska vara ordning och reda, men de har svårt att medverka till att det blir så. (...) De har ofta många barn, och här i Sverige ställer det ju andra krav på de som föräldrar” (Runfors, 2003:89).

Som slutsats menar Runfors att skolorna tillskrev de som kallades invandrarbarn, vissa olikheter utifrån den definierade omgivningens villkor. Att se skolan som en institution menar författaren innebär att skolan ses som en symbolisk arena som ger en spegelbild av samhället med dess framtidssyner och förändringar.

Sabine Gruber menar i *När skolan gör skillnad. Etnicitet och institutionell praktik* (2008) att skolan bör ses som en institutionell praktik, med egna ramar, värderingar och regler. Gruber har via etnografiska studier följt elever på en mångkulturell högstadieskola under åren 2001-2002. I hennes avhandling om etnicitet problematiserar hon hur utländska elever sammanförs med och förväntas representera ett hemland utifrån elevernas och/ eller föräldrarnas härkomst. Lärarnas kommentarer i avhandlingen talar för att de förväntningarna är kopplade till skolans institutionella uppdrag, dels att eleverna främst uppmärksammas i relation till skolarbetet men även att skolan förmedlar mer allmängiltiga uppfattningar om elevernas beteende (Ibid. s. 103). Resultatet av avhandlingen visar på att skolan medverkar till att skapa klyftor och återskapa skillnader mellan elever. I skolverksamheten finns en praktisk tillämpning genom skapandet av de villkor, förutsättningarna för eleverna, men även normer och rutiner, dvs. vanor som förekommer i skolan som institution.

Nihad, Bunar (*Nyanlända och lärande*, 2010) tar upp olika aspekter kring nyanlända elever utifrån ett nationellt och internationellt perspektiv inom den svenska skolan. Han fokuserar på frågor inom olika områden för att ge ett större perspektiv kring nyanlända elever som exempelvis maktordningen, organisatoriska modeller, gränsdragning mellan avvikande och normalitet, identiteter, pedagogiska filosofier, relationen med skolan, modersmålets ställning och hur det bör praktiseras för att föra vidare diskussioner angående ämnet svenska som andra språk. Dessa aspekter ses ur ett historiskt perspektiv som började ta ställning till att lära sig det nya språket. Bunar lyfter upp hur lite forskning det finns kring nyanlända elever och att man bör uppmärksamma det för att fylla i kunskapsluckor i ämnet. Bunar framhåller vikten av att dessa elever behöver återskapa känslan att vara normala för att reducera den traumatiska erfarenheten av flykten gör att vikten av modersmålsundervisning gynnar språkutvecklingen som ska stå i fokus för att eleverna ska få starkare kontakt med sin identitet. Genom att skapa interaktion och relation med andra människor med samma erfarenhet kan eleverna relatera sig till varandra. Detta kan ske via stöd och strategier för att hjälpa varandra till exempelvis betydligt bättre skolresultat. Det finns många olika tillvägagångsätt för att främja de nyanlända elever, det är dock genom att inse att det finns brister i kulturkompetens hos de flesta människor vilket synliggörs genom var och ens egen kultur. Att som nyanländ elev synliggöra sin egen bakgrund kan ge möjlighet till att

utveckla svenska språket som parallellt förstärkts hos elever med ett annat modersmål i undervisningssyfte i svenska som andra språk.

Det skolor helst vill förhindra är tankesättet mellan ”vi mot dem”, vilket enkelt kan skapa det ”normala” som svenskar är och gör samt det ”onormala” relaterat till invandare. Genom att få sina röster hörda från de andra svenskfödda elever i den offentliga arenan, kan de skapa förändring i den etniska maktordningen i den svenska skolan.

Margaret Obondo skriver med Christina Rodell-Olgac och Salada Robleh i *Broar mellan kulturer- somaliska barns språksocialisation i hem och förskolan i Sverige* (2005) om skolans uppdrag i vilket det ingår att integrera barnspråk och kultur samtidigt som eleverna ska lära sig svenska språket och den svenska kulturen. Obondo menar att majoritetsspråket tar över elevernas modersmål. Obondo beskriver hur eleverna ska socialiseras in i det svenska språket genom att förstå och använda de kunskaperna de tar in.

Ungdomarna om sina skolerfarenheter

I avhandlingen *utifrån sett – inifrån: upplevt-några unga kvinnor som kom till Sverige i tonåren och deras möte med den svenska skolan* (2006) baserar författaren Meta Cederberg sin avhandling kring tolv kvinnor med utländsk bakgrund. Författaren lyfter upp ett elevperspektiv och hur dessa tolv kvinnor upplevde skolan. Dessa tolv kvinnor bär med sig olika erfarenheter och upplevelser. Kvinnorna flyttade till Sverige av olika anledningar, dels på grund av krig och dels på grund av etnisk rensning. Det som kvinnorna hade gemensamt är en känsla att vara nyanländ. Kvinnorna delgav sin erfarenhet om sin anpassning till svenska skolan och sin erfarenhet av hela integrationsprocessen. De talar om; dold makt, dold normalitet, att ta saker förgivet, och till aktivitet i klassrummet. Cederberg ger förståelse för dels kvinnornas lyckade skolkarriär dels förståelse för komplexa mönster på institutionell, individuell och strukturell nivå som sedan delas in i tre centrala begrepp: bekräftelse, modifierad anpassning och motivation. Den viktigaste aspekten visar sig vara migrationsprocessen. De beskrivna kvinnorna har fått börja på introduktionsprogrammet och därmed fått avbryta sin egen skolkarriär från sina hemländer och fått börja om på nytt på grund av flykten, eftersom de på introduktionsprogrammet betraktades som nybörjare av den svenska skolan. De fick inte tillgodoräkna sig sina kunskaper inom skolämnen utan fick börja om från början. Nyanlända elever med annan härkomst kan sägas bli betraktade som elever med särskilda behov (Ibid. s.115). Kvinnorna i Cederbergs avhandling gick i en skola med andra svenska barn som de inte fick kontakt med eller kunde besöka i deras skolklasser, eftersom kvinnorna gick på introduktionsprogrammet höll de sig till sin del av skolan.

Att låta flyktingar få komma till tals är något viktigt enligt Ulrika Jepson Wiggs avhandling (2008) där hon belyser vad det innebär för unga människor att lämna sitt hemland och börja om på nytt i ett annat land. Hon hämtar sina beskrivningar från åtta unga vuxna mellan 19-26 år som intervjuades och berättar hur det var att bryta upp från sitt hemland på 1990-talet.

Jepson Wigg fokuserar på svårigheten att bryta upp från sitt hemland och börja om i ett nytt land under skoltiden. Detta studerar hon utifrån lärarnas perspektiv samt från före detta elevers perspektiv. Hennes reflektion är att erfarenheterna av att vara nyanländ flykting i Sverige har sett väldigt olika ut och då det inte finns någon enhetlig bild så är det elevernas erfarenheter som styr, och dessa erfarenheter beror på många olika aspekter. En faktor skulle kunna vara mottagandet i Sverige och den första tiden, men även synen på Sverige och om man ska stanna här eller inte. Andra faktorer är till exempel relationen till och traditioner inom familjen, relationer till vänner som framför allt kommer från det gamla hemlandet samt relationer till svenskar. Dessa är viktiga aspekter när man börjar om i ett nytt land. Allt detta är av stor vikt när det handlar om undervisning,, menar Jepson Wigg, eftersom undervisningen påverkar vilka inställningar som skapas och avspeglas i undervisningssituationen.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med denna studie är att skapa kunskap om nyanlända gymnasieelevers skolsituation inom ramen för språkin introduktionsprogrammet. Närmare bestämt studeras elevers uppfattningar om sin tid i introduktionsutbildningen och dess betydelse för deras framtida utbildningsval.

Frågeställningar

- Vad beskriver eleverna som betydelsefullt inom sin egen tid på Sprint- programmet?
- Hur uppfattar eleverna utbildningens betydelse för deras framtida gymnasieval?

Teoretiska utgångspunkter

Den teoretiska utgångspunkten i studien är socialkonstruktivism. Dessutom görs en sammanflätning med begreppen identitet, språk, integration och kultur. Socialkonstruktivism används som ett verktyg för att i analysen förtydliga de nyanlända elevernas upplevelser och uppfattningar av sin skolsituation och vad det har för betydelse för deras framtida gymnasieval. Teorin beskrivs närmare nedan.

För att lättare åskådliggöra definitionen av olika begrepp kommer vi att dela upp dessa var för sig, vilket underlättar för att följa med i texten.

Språket var en centralpunkt som eleverna nämnde under studiens gång, vilket eleverna upplevde som ett kriterium för att klara sig i Sverige. Detta var en aspekt för att eleverna skulle få känna sig som en del av samhället och bli integrerade.

Begreppen identitet, språk, integration och kultur, såg vi som en röd tråd i studien när eleverna beskrev deras upplevelser om hur de bör ta sitt ansvar för att bli som alla andra i majoritetssamhället. Kulturbegreppet blir relevant då eleverna utgår från vart de kommer ifrån och förklarar sina kulturella bakgrunder för att klarlägga vilka de är som individer.

Socialkonstruktivismen

Steans & Pettiford (2005) menar att socialkonstruktivismen är ett paraplybegrepp och kan ses som ett samlingsnamn på olika begrepp. Grunden är att sociala kontexter speglar omvärlden kring vad som är sant eller falskt. Det finns inte en objektiv sanning utan snarare en uppfattning om att individer har en subjektiv upplevelse. Socialkonstruktivismen beskriver bland annat att elevernas handlingar skapas av värderingar som finns hos majoritetssamhällets elever och utgår ifrån deras handlingar och främjar reproduktionen av strukturer. Samhället är skapat av människor i interaktion med varandra och i enlighet med socialkonstruktivismen kan man se ett samspel mellan skolan och elever där fokus ligger på värderingar i betydelse av identitet och kultur.

Konstruktivisterna menar att världen konstrueras och byggs upp i medvetandet. Samtidigt som konstruktivisterna belyser att människan är i grunden en social varelse som placeras i en värld som använder ett visst språk och lever i en viss kultur- en färdigbyggd värld där hon är tvungen att förhålla sig till det systemet. Människan blir erkänd genom att anpassa sig och förstå systemet genom att bygga upp och vidmakthålla sociala relationer (Helkama *et al.* 2000). Ur en

socialkonstruktivismens synvinkel blir det intressant att studera hur verkligheten konstrueras och hur identitet, språk, integration och kultur kan definiera och få ett perspektiv. När vi i denna studie lyssnar till elevernas berättelser om sina erfarenheter så förstår vi dem i relation till detta sätt att förklara verkligheten.

Vi vill dock särskilt lyfta fram vissa teman, specifika faktorer som vi särskilt kommer att belysa när vi analyserar hur eleverna konstruerar sin verklighet. De förklaras här nedan.

Identitet

Socialpsykologen Mead G. H. (1976) förklarade identitetsutveckling.. Han menade att vår identitet skapas och påverkas genom upplevelse och språk som en social process som äger rum via kommunikation av språkliga och ickespråkliga tecken. Genom interaktion som individen berörs av ges tillfälle att få inspel från andra individer och samtidigt kunna reflektera över sig själv med någon annans ögon.

Mead beskriver hur inom beteende- och samhällsvetenskaperna definierar identitet som samspel med andra individer och två huvudkategorier framkommer; självkategorisering vilket innebär att man ser sig själv, vem man är som individ och alterkategorisering som en beskrivning av interaktionen med andra individer och deras uppfattning till den givna identiteten. Definitionerna klarläggs av Cederberg (2006) och förklarar alterkategorisering som att man ser sig utifrån andras uppfattningar. Cederberg menar vidare att varje individ har ett antal sociala identiteter som uppdateras och förändras i olika sammanhang. Man kan utgå från ett individuellt och ett kollektivt perspektiv där den kollektiva identiteten är kopplad till den kulturella idealtypen och den individuella avvikelser från detta perspektiv. Identitet reproduceras utifrån samhälleliga idealbilder vilka är kopplad till självbilden (Cederberg, 2006:56,57).

Ladberg (2000) poängterar att identitet sker genom samspel med andra samt bekräftas genom omgivningen där utvecklingen av självbilden påverkas av individens attityder och sociala upplevelser. Identitet påverkas tidigt hos individen av kulturell tillhörighet som stärks genom att bli sedd och bli positivt bekräftad.

Språk

Vygotskij (1943) menar att språket sker via kommunikation, då vi människor är sociala varelser som vill skapa relation, vilket påverkar omgivningen. Det vill säga, interaktionen börjar i tidig ålder i och med att man förstår språket i en rent social kontext. Språk som socialisation

innebär en förbindelse mellan föreställning om något som egentligen inte är socialt i grunden som kan uppstå genom gradvis förändring av språkutvecklingen (Vygotskij, 1943:87).

Språksocialisation skapar tankeformer och mening. Att lära sig ett nytt ämne kan sägas vara lika med att lära sig nya sätt att tänka. Fokus bör baseras på dialogicitet i språket som innebär att man använder språket genom att man yttrar sig vilket sker direkt, men bakom varje yttrande existerar språkets system som sker indirekt, t.ex. hur man tilltalar varandra och om man ska vänta tills den ena slutat tala innan den andre får börja yttra sig. Det handlar om att använda språket i ett dialogiskt förhållande till olika kommutativa genrer och sociala språk (Ibid. s. 19). Språk är den röda tråden i språkinroduktionsprogrammet som fokuserar på svenska språket, eleverna får utöva det genom det skriftliga, muntliga och läsandet.

Parszyk (1999) beskriver att eleverna i en mångkulturell skola är beroende av det svenska språket. Under hela sin skoldag behöver de hitta strategier för att finna sig i de komplexa livsvillkoren som de utsätts för genom sin språkliga identitet. Detta sker när eleverna upplever att de inte talar riktig svenska och de får uppleva att de inte behärskar det formella språket utan använder sig av informella begrepp och visar att det formella språket är tråkigt (s. 252).

Enligt Sjögren (1996) har forskningen visat att inläringen av svenska språket inte sker enbart inom skolan utan att det är mer genom den sociala omgivningen och genom att eleverna känner sig accepterade och integrerade i samhället som de blir mer mottagliga och motiverade till svenska språket. Detta skapar utrymme till inläringar av normer och värderingar då maktrelationen som råder spelar en viktig roll mellan majoritet och minoritet.

Integration

Westin (1999) förklarar begreppet integration utifrån tre olika innebörder; (1) att integration syftar på en samhällssammanhållning, bestående av olika delar i överensstämmelse med helheten. Sammanhållning är i denna innebörd det mest centrala kännetecknet för ett samhälles existens vilket bevaras utifrån likformighet vilket syftar på att ett samhälle utifrån gemensamma normer och värden formar individerna gemensamt, och där bland annat skolsystemet, arbetslivet och massmedia ständigt reproducerar dessa värden. Sammanhållningen har också med differentiering att göra; olika individer har olika roller som står i beroendeförhållande till varandra vilket resulterar i integration.

(2) Att integration innebär deltagande. Integration kan ses som ett alternativ till den ”assimileringspolitik” som Sverige utvecklade på 1970-talet. Genom integration såg man en möjlighet att minoritetsgrupper skulle få behålla sitt kulturella särdrag,

(3) den tredje innebörden betonar ett processtänkande, vilket innefattar kulturella minoriteter som förenas i det svenska samhället. Westin jämför inte integration med assimilering, men ser på integration som processen som leder dit. Det finns flera områden som blir viktiga för minoritetsgrupper när det gäller integration då minoritetsgrupper som är på väg till att bli helt assimilerade i majoritetssamhället berörs av socialintegration, som är ett av flera integrationsområden (Westin, 1999).

Kultur

Enligt Hannerz (1993:5) kan kultur beskrivas och tolkas på flera olika sätt. Kultur innebär en uppsättning av olika former som ger livet meningsfullhet samt att människans tolkning sker utifrån verktyg som individen kan använda sig av. Varje individ bär med sig sin egen kultur vilket är främmande för andra som inte bär samma kultur därmed är de ojämförbara (Hannerz, 1999:395). Varje elev bär med sig sin kultur som de reproducerar och vidare rekonstruerar in i det svenska samhället där de socialiseras in (Obondo 2005:35), vilket hänger samman med socialkonstruktivismens perspektiv som är kopplad till identitet. Parszyk (1999) menar att kultur är bunden till livsvillkor som berör identitet, språk och skillnader grupper emellan. Vidare menar Parszyk att kultur är någonting som skriver in sig i oss och inte något vi ser. Likaså kan vi sägas skriva in oss i kulturen (Ibid. s.53). Att exempelvis samla alla nyanlända i ett och samma klassrum markerar de kulturella olikheter som finns eleverna emellan som sker parallellt (Ibid. s.39) med majoritetssamhälle på skolan. Hylsenstam (1993) menar att en individ lider när den flyttar till ett främmande land med annat språk. Människan med den språkligt och kulturellt ”omflyttande” kan inte påverka andras handlande eller tänkande eller ingå i en social gemenskap på ett fullständigt och skäligt sätt (Ibid. s.109). Därmed menar Hylsenstam att det finns ett behov av lämplig språkundervisning och effektiv inläring för att förstå med hjälp av hjärta och hjärna samt för att kunna beröra det samhället man lever i och de omedelbara sociala sammanhangen (Ibid. s.110).

Metod

Urval

Innan studien påbörjades utformades syfte och frågeställning för att skapa en tydligare bild över vad som skulle studeras och därefter bestämdes den lämpligaste metoden till studien. Vi begränsade oss till en kommun på grund av ett begränsat tidsspann på ca sju veckor. Urvalet i kommunen omfattade fyra olika gymnasieskolor där kommunen hade språkintruktionsprogram och som vi kontaktade via brev. När vi inte fick någon respons valde vi att kontakta alla fyra gymnasieskolor via telefon, men vi fick svar av endast en. På denna skola fick vi kontakt med deras Sprint- program och vi fick tillträde till att intervjua eleverna som befann sig i senare skede av sitt språkintruktionsprogram. Detta underlättade för oss i studien eftersom eleverna hade förvärvat erfarenhet av språkintruktionsprogram under flera terminer. Studierektorn ringde upp oss och vi fick, med kort varsel, presentera oss för den klass som rektorn hade valt ut. Studierektorn bestämde att intervjuerna skulle utföras samma vecka. Urvalet skedde i form av bekvämlighetsurval vilket innebär att vi utgick från flera informanter som sedan ledde oss till andra informanter (Esaiasson, 2012:319). Veckan därefter skulle skolan ta emot flera studenter som skulle utföra intervjuer på skolan och därför begränsades vi till den specifika veckan.

Vägen till ett godkännande var inte given och trots att vi fick kontakt med rektorn och läraren så var det inte enkelt att få komma i kontakt med informanterna. Vi fick möjlighet att vara med eleverna under deras dubbeltektion i svenska där vi började med att presentera oss och sedan fanns vi som en resurs under svensklektionen. Vidare gick vi runt i korridoren på rasten och fick på det viset en naturlig kontakt med språkintruktions eleverna för att underlätta urvalet av informanter. Så småningom utkristalliserades sex flickor som intresserade sig för vår studie. Tyvärr var inte killarna lika engagerade. Vi bestämde att intervjuerna skulle ske under tre sammanhängande dagar där vi skulle intervjua ungefär två elever per dag. Då vi önskade få killar till intervjuerna gick vi runt på skolan under elevernas lunchrast och småpratade med grabbarna för att kunna "bryta isen" och fånga deras intresse och godkännande. Det resulterade i att två pojkar ställde upp, dessa fick vi återkomma till någon dag senare när det passade dem bäst.

Den empiri som vi erhöll omfattar olika elevers berättelser varför varje informant har sin egen uppfattning om verkligheten och därmed fanns det inga påståenden som var rätt eller fel. Genom intervjuer kunde vi fånga deras tankevärldar (Esaiasson, 2012:259).

Informanter

Nedan följer en kort beskrivning av de berörda aktörerna som utgör informanter i studien.

Carmen är en flicka på 17 år som kommer från ett utomeuropisk land. Hon flyttade till Sverige år 2011. Carmen har gått fyra terminer i introduktionsprogrammet och väntar på att göra sista nationella provet för årskurs nio som är avgörande för att slussas in i gymnasiet.

Helena är en flicka på 16 år och kommer från ett europeiskt land. Hon flyttade till Sverige februari 2012. Helena har läst två terminer i introduktionsprogrammet och vill gärna börja gymnasiet snarast.

Fredrik är en pojke på 17 år och kommer från ett utomeuropiskt land. Han flyttade till Sverige år 2011. Fredrik har gått fyra terminer i introduktionsprogrammet och trivs väldigt bra i klassen och är redo att börja gymnasiet.

Lara är en flicka som blir 19 i år och kommer från ett utomeuropiskt land. Hon flyttade till Sverige år 2009. Lara började introduktionsprogrammet för två år sedan som motsvarar fyra terminer på grund av att hon saknar asyl i Sverige och därmed är hon inte berättigad till att börja skolan. År 2011, alltså två år efter flytten fick hon börja introduktionsprogrammet utan asyl, men hon får inte börja gymnasiet eftersom hon saknar asyl.

Felicia är 19 år. Hon kommer från ett utomeuropeiskt land och flyttade till Sverige 2009. Felicia ville egentligen inte flytta till Sverige, men pappan blev tvungen att flytta en del på grund av hans arbete och i överenskommelse med henne så bestämde de att hon skulle flytta till mamman så kunde hon skaffa en utbildning i Sverige. Felicia har gått i Språkintruktionsprogrammet i tre terminer.

Hanna är 18 år från ett utomeuropeiskt land. Hon kom till Sverige 2009. Hanna har gått i språkintruktionsprogrammet under två terminer.

Tina är 17 år från ett europeiskt land. Hon flyttade till Sverige 2010. Hon kom med hennes mamma och lillebror. Tina har gått två terminer på språkintruktionsprogrammet.

Martin är 19 år från ett utomeuropeiskt land. Han flyttade till Sverige 2009. Martin har gått sju terminer på språkintruktionsprogrammet.

Metod för datainsamling

Vi har genomfört intervjuer på en gymnasieskola. Samtliga intervjuer gjordes i ett grupprum som en lärare hade hjälpt oss att boka. Vi delade upp informanterna så att vi fick intervju två stycken per dag och då vi var två så gick det smidigt när vi hade tillgång till två grupprum bredvid varandra.

För att få möjlighet att testa om frågeguiden (se bilaga 2) var tillräcklig bra samt känna efter hur vi skulle kunna lägga fram följdfrågorna, så förberedde vi dagen innan alla övriga intervjuer, en testintervju. Denna gjordes dagen då vi följde klassen i ämnet svenska och vi presenterade studiens syfte. Eleven i testintervjun frågade själv om hon skulle kunna få bli intervjuad först och under detta tillfälle var vi båda med. Vissa justeringar gjordes i efterhand när vi insåg att vissa svar var viktiga att fördjupa sig i.

För att få möjlighet att undersöka och beskriva elevernas perspektiv valde vi att utgå från samtalsintervjuer som verktyg för insamling av empiriska materialet, vilket ger möjlighet att nå svaren som söktes. Först tog vi ett avstamp inom ämnet genom att läsa tidigare forskning för att få djupare kunskap och kunna skapa oss en förståelse när vi fick bekanta oss med ämnet vilket vi upplevde att det skulle underlätta när vi skulle utforma frågeguiden (Esaiasson, 2012:257). Våra intervjuer betraktades som kvalitativa då vi utgick från öppna frågor och gav utrymme för följdfrågor där vi fördjupade oss inom ämnet för att få större förståelse (Ibid. s.257). Materialet som denna uppsats bygger på är semistrukturerade intervjuer vilket innebär att frågorna skapar endast en mall att utgå ifrån och informanternas svar leder till följdfrågorna. På så sätt skapades varje intervju utifrån informantens utsaga.

Esaiasson (2012:264; Kvale & Brinkmann 2009:150) menar att man ska utgå ifrån att innehållet i frågeguiden ska knytas an till undersökningens problemställning samt att utgå från öppna och korta frågor utan att vara svårformulerade för att informanterna lättare ska förstå. Intervjuerna tog mellan 35 till 55 min. vilket berodde på elevernas engagemang och lust att berätta samt själva intervjusituationen, exempelvis om de var nervösa eller om något störningsmoment hade förekommit, eller om vi inte hittade läraren som hade tillgång till nyckeln för att vi skulle gå in i grupprummen, om det var bullrigt utanför grupprummet där vi satt i eller att det luktade kemikalier på grund av laborationsrummet låg intill platsen där vi utförde intervjun. Vi började med att ställa uppvärmningsfrågor för att mjuka upp stämningen. Vi var tydliga med att visa intresse för det informanten berättade, för att skapa en god relation med informanten. Om frågorna väckte minnen ville eleverna gärna berätta mer om sin livshistoria och

vi fick lyssna och visa intresse för deras tidigare livsöden. Kortast tid tog pojkarnas intervjuer, det var också dessa två killar som visade sig lite nervösa. De sex flickorna ville gärna berätta mycket under intervjuerna, de pratade längre och visade sig bekväma på ett annat sätt än pojkarna. Dessa flickor frågade oss gärna om våra egna bakgrunder och om hur vi hade lärt oss svenska, detta skedde efter intervjun vilket gjorde att varje intervju tog längre tid i anspråk än transkripten kan ge sken av. För att det skulle vara smidigt att utföra intervjuerna använde vi oss av diktafoner för att spela in och sedan transkribera materialet. Själva kontakten med rektorn skedde via ett skriftligt presentationsbrev samt via telefon. Lärarna fick skriftligt mail som hade vidarebefordrats genom rektorn. Eleverna fick genom lärarna vetskap om vårt besök när läraren informerade om vårt syfte och frågade om någon i klassen skulle kunna vara intresserad av att ställa upp på intervjuerna, detta skede dagen innan vi kom till skolan. Dagen då vi besökte språkintruktionsklassen presenterade vi oss och vi informerade muntligt om de etiska aspekterna. Utifrån de etiska aspekterna informerade vi eleverna under intervjun och gav tydligare instruktion om vad dessa regler innebär. De informanter som önskade fick även läsa frågeguiden för att få en inblick i frågorna (Ibid. 257).

Analysmetod

Tidspress gjorde att vi kunde utgå från testintervjun och justera intervjuguiden enligt erfarenheterna men vi hann inte djupanalysera den för att kunna förbättra våra intervjuguides vilket vi skulle ha önskat. Vissa justeringar gjordes inför kommande intervjuer, men inte i den omfattning som varit optimal.

När vi analyserade all data var vi noga med att reflektera över vår egen roll i relation till materialet. Huruvida vi gjorde antaganden av olika slag, exempelvis om hur människor tänker eller om vad som kunde ses som giltiga orsaksförklaringar, som institutionell eller sociala, när vi sökte efter fenomen som vi ville förstå. Intervjuer transkriberades och bearbetades, informationen som framgick i intervjusvaren ordnades efter olika begreppsteman som vi sedan kategoriserade. Utifrån begrepp utformades vår analysdel.

Arbetets genomförande

Vi transkriberade fyra intervjuer var, det blev naturligt att vi transkriberade de vi själva hade genomfört. Vi började gå igenom och koda materialet för att underlätta att analysera och inte gå tillbaka och ändra (Esaïasson, 2012:207). Vidare valde vi litteratur utifrån begrepp som vi kunde

se i materialet. Vi läste relevanta böcker och avhandlingar som rörde vårt tema och frågeställningar. När vi jämförde likheter och skillnader och undersökte svaren från informanterna, underlättade det att konstruera och kategorisera teman. Vidare fick vi fram ett resultat som vi kategoriserade i olika teman. Vi studerade resultatet utifrån frågeställningarna. Vi valde att ta varsin frågeställning för att tydliggöra varsin analysdel. Analysen blev indelad i två delar som är kopplade till våra frågeställningar där var och en av oss ansvarade för djupanalysen. Roza Al djezani koncentrerade sig på hur de nyanlända eleverna beskrev sin skolsituation i allmänhet och tiden i introduktionsutbildning i synnerhet och Anna Rojas fokuserade på hur eleverna uppfattade betydelsen av utbildning för deras framtida gymnasieval. Intervjuerna delades mellan Roza och Anna. Roza intervjuade fyra elever och transkriberade dessa, på samma sätt som Anna utförde fyra intervjuer och transkriberade dessa.

Vi har under arbetets gång läst litteratur kopplad till en socialkonstruktivistisk utgångspunkt med betoning på identitet, språk, integration och kultur för att hålla kvar oss i teorin under analysen. Med teorin vill vi ge en tydligare bild över elevernas uppfattning i språkintruktionsprogrammet och hur de ser på sin skolsituation.

Etiska aspekter

Enligt de fyra etiska principerna så har hänsyn tagits till Vetenskapsrådets etiska aspekter;

Informationskravet: Vilket innebar att respondenterna fick muntlig förfrågning av deltagandet av intervjun.

Samtyckeskravet: Respondenterna godkände att bli intervjuade fick kännedom att de fick möjlighet att avbryta under alla omständigheter.

Konfidentialitetskravet: Respondenterna fick kännedom om att inga obehöriga fick ta del av deras personuppgifter, detta för att säkra elevernas anonymitet. Detta var den viktigaste punkten av samtliga principer då känsliga ämnen möjligen kom på tal samt att elevernas åsikter som var värdefulla för studien i frågan inte kom att spridas på så sätt att obehöriga fick veta att just eleven hade yttrat sig. Respondenterna informerades om att allt i inspelningen skulle transkriberas. Det var anledningen till att den inledande frågan med bakgrundsfakta om respondentens namn inte transkriberades. För att kunna försäkra anonymitet är det av stor vikt att både personuppgifter samt datamaterialet förvaras på ett säkert ställe.

Nyttjandekravet: Den insamlade informationen kommer inte att användas i något annat syfte än till detta examensarbete. Detta innebär att respondenternas berättelse används enbart till forskningsändamål (www.vr.se).

Reflektioner kring metoden

Med tanke på elevernas mångkulturella bakgrund var det förståeligt att eleverna inte var en homogen invandrargrupp. När vi började arbetet trodde vi att det skulle vara lätt att intervjua de nyanlända eleverna, men det visade sig vara annorlunda. Det var svårt att utföra en diskussion då samtliga eleverna som intervjuades ville svara så kort som möjligt. För några av eleverna var det lättare att uttrycka sig, men däremot var det svårare för andra att formulera sig. Flickorna var öppnare med sina kommentarer och ville gärna berätta så utförligt som möjligt. Pojkarna ville inte ha en diskussion utan bara svara på de angivna frågorna. Vi fick ställa betydligt flera följdfrågor för att nå upp till den kvalitén på svaren, dock hjälpte vår tystnad under intervjun för att de skulle få möjlighet att reflektera och inte stressa fram svaren. När vi sammanställde all data upplevde vi tomma luckor som behövdes fyllas upp med mer information. Därför krävdes mer följdfrågor för att utföra våra mål med studien och uppnå ett resultat med en hög kvalité, men på grund av den avsedda tiden för intervjuerna var det omöjligt att återkomma till skolan.

Frågan var om data vi hade införskaffat svarade på frågorna vi ställde. Giltighet handlar om detta. Syftet och frågeställningarna formade ett "forskningsobjekt" och våra data vi samlade in svarade mot detta objekt eftersom forskningsobjektet i vår studie var elevernas erfarenheter, åsikter och föreställningar och de data som vi samlat in svarade mot syftet.

Tillförlitlighet handlar om insamlingsmetodens och analysmetodens hållbarhet och pålitlighet därför skapade vi en frågeguide och var uppmärksamma på vad de intervjuade sagt och försökte ställa uppföljningsfrågor. Kvale och Brinkmann (2009:263) bekräftar detta om reliabiliteten om varje informant kan ge olika svar på intervjufrågorna och följdfrågorna, det handlar om att informanterna förändrar sina svar under intervjun.

Vidare utformade vi en metod för att analysera våra data på ett systematiskt sätt. Detta för att inte riskera att analysen skulle ge olika utfall vid olika tillfällen.

Vi fokuserade på att skaffa goda data som åskådliggjorde våra frågeställningar och kunde analyseras så att data stödde vår slutsats.

Vi ansåg att tillförlitligheten var hög och utgjorde en grund för en hög giltighet, det vill säga de data vi samlade in gick att använda för att belysa de frågeställningar vi hade formulerat (Esaïasson 2012:63). Kvale & Brinkmann (2009:267) menar att validiteten bland annat handlar om kvalitén på intervjuerna som innesluter meningen i det som sägs i en noggrann utfrågning. Detta hade vi i åtanke vid intervjuerna med våra informanter.

Resultat

Resultatet baseras på intervjuer av åtta nyanlända elever där de delger sina upplevelser, uppfattningar och erfarenheter från möten med den svenska skolan. Utgångspunkten i resultatet är att undersöka nyanlända gymnasieelevers skolsituation inom språkintruktionsprogrammet och hur det påverkar deras framtida gymnasieval. Vi presenterar våra resultat i beskrivande teman här nedan.

Den betydelsefulla integrationen

I ungdomarnas berättelser kan det noteras olika förutsättningar som influerar deras upplevelse av att vara nyanländ elev, hur de nyanlända eleverna uppfattar sin nya skolsituation i sitt nya land är av stor vikt för deras framtida gymnasieval. Det finns bakomliggande orsaker som påverkar hur eleverna förhåller sig till skolämnen och skolan i övrigt i Sverige. Till exempel om eleverna har gått i skolan i hemlandet, längden på deras tidigare skolgång samt i vilken sorts skola de gått i. Dessa olika faktorer uppmärksammas och definieras av eleverna.

Här beskriver Fredrik sin upplevelse och även sitt val av skola i sitt hemland. Han jämför vilka likheter och skillnader det finns mellan den svenska utbildningen gentemot hemlandets utbildning när det gäller att välja yrke.

Fredrik: "Jag hade inte valt men jag skulle. Efter två år i gymnasiet så får man välja om man vill bli polis och sånt så väljer man samhällskunskap om man vill doktor tar man natur. Det är samma för alla, det är i alla länder. Alla i hemlandet läser bas i två år".

Enligt eleverna tycks språket vara väsentligt för att åstadkomma en integration i samhället och utbildningen kan vara länken för att nå dit.

Lara: "Jag måste liksom utbilda mig och lära mig svenska språket då kanske du vet jag inte får jobb och kompisar".

Social segregation

Samtliga elever beskriver sina uppfattningar om möten med svenskfödda elever och berättar om sina förhållanden till svenskfödda elever. Våra resultat visar att mer än hälften av de intervjuade eleverna brukar hälsa på någon enstaka svenskfödd elev i skolan. Eleverna anser dock att det är svårt på grund av språket att skapa en relation med de svenska eleverna. De anser att

det upplevs pinsamt att ta upp en kontakt med svenskfödda elever. Parallellt med integrationen sker en social segregation på grund av att det svenska språket brister.

Trots att Martin har gått sju terminer på introduktionsprogrammet upplever han att det är svårt att ta första steget.

Martin: "Nej... jag vet inte... Nej, andra, jag träffar inte, jag vill gärna för då man lär sig språket mycket bättre, för de känner inte oss och de litar inte på oss, vi är invandare, du vet... vi kommer till Sverige, det är svårt..."

Martin fortsätter att berätta varför det är så svårt att prata med en svenskfödd elev:

Martin: "Ibland känner man sig, du vet, billig, du vet, att gå fram och så..."

Hälften av de intervjuade eleverna var överens om att de skulle vilja prova att delta i ett svenskt undervisningspass en gång i veckan för att känna efter och observera och lära sig om hur undervisningen är upplagd. Carmen berättar att läraren har talat om för eleverna på introduktionsprogrammet att de inte kommer och klara av en "ordinarie klass" på grund av att det är "svårt". Detta trots att ingen har försökt. Läraren verkar ha övertygat eleverna om att de inte tar lika mycket ansvar som elever i en ordinarie klass har och inte heller de färdigheterna som krävs för att behärska undervisningen i dessa klasser. Därför är Carmen ytterst tveksam till hennes kompetens av att klara skolgången i en ordinarie klass.

Carmen: "Nej, jag har inte gjort det. Läraren har berättat hur det är, hon har sagt för länge sen att svensk klass är mycket svårare, de tar ansvar för läxorna t.ex. om man måste läsa bok, mycket tjockare bok än vi har här, man måste ta ansvaret. Men jag vill testa, men vi ska göra det snart, jag och några från klassen ska gå testa och vara i en svenskklass i IT gymnasiet, kanske en gång en dag".

Modersmålsundervisning och svenska språket

För att försöka förstå elevernas åsikter angående lärarnas förhållningsätt på språkintruktionsprogrammet har vi undersökt elevernas uppfattningar om modersmålsundervisning som ett hjälpmedel för inläring av det svenska språket. Flertalet av eleverna använder sig av modersmålsundervisning som en tillgång dock anser de allra flesta att det kommer att hindra deras inlärningsprocess när det gäller det svenska språket.

Carmen vill gärna ha undervisning från både en svensklärare och från en modersmåls lärare då hon anser att dessa fyller två skilda funktioner. Hon berättar att det är bra att ha modersmålsundervisning då det underlättar det språkliga hindret, men samtidigt kan man inte ha

en modersmåslärare i klassrummet för det skulle störa svenskinläringen vilket kräver ett eget undervisningstillfälle. Carmen uttrycker det med följande citat:

Carmen: "Jag vill ha båda, jag nu också vi har svenska lärare här och sen har jag en timme i veckan som jag ska få hjälp från hemspråklärare. Med matte och fysik och sådär sen har jag modersmål lektion också. De förstår bättre på sitt språk eller hur? Det är bättre om man har nån som pratar samma språk som kan hjälpa en. I klassrummet det räcker med lexikon. Det kan störa andra som förstår mitt språk. Vi kan ta nån tid som inte med lektionen tänk såhär om alla har tolk eller lärare som pratar sitt språk och sitter bredvid varandra och pratar samtidigt det blir jobbigt, det går inte med det där".

När vi pratar med Carmen om hon har en bra kontakt med någon särskild lärare och vad hon anser kännetecknar en bra lärare på språkintruktionsprogrammet beskriver hon att läraren ska vara tillmötesgående och ha tålmod med elever som inte kan svenska språket för det är redan svårt i sig att lära sig ett nytt språk.

Carmen: "Min hemspråklärare som hjälper mig om matte och fysik och sådär. Hur du menar hur ser bra lärare ut eller? Han ska vara snäll och kan kontrollera sig för att språkintruktions är jobbigt. Så man ska inte bli lätt att bli arg liksom man ska kunna kontrollera sig".

Översättningen till sitt modersmål prioriterades inte alltid hos eleverna i studien, eftersom det av eleverna även anses som ett störande moment för att lära sig svenska. Eleverna anser att det blir svårt att lära sig ett nytt språk när de samtidigt ska få översättningen på sitt språk. Det blir lätt att begreppen översätts på plats av modersmåsläraren, däremot vill eleverna anstränga sig och leta och förstå på egen hand eller med svensktalande personal. Därför vill eleverna enbart tala svenska och lära sig nya begrepp och sätta de i ett sammanhang och förstå med hjälp av det svenska språket.

Helena: "Det är bättre med svensk, jag fattar allt. Jag hade studiehandledning(syo) eller någonting det var en estnisk lärare som försökte lära mig och så, men det går inte man blir helt förvirrad man ah nej man måste lära sig själv. Det är lättare för mig Jag vill inte att någon ska översätta och förklara. Bättre med svensk lärare".

Eleverna framhåller att svenska språket är nyckeln till det svenska samhället som är en förutsättning för att kunna förstå normer och värderingar, samt hur man integreras och klassas in i samhället. Eleverna menar dock att det skulle kunna bli ett hinder att placeras i en ordinarie klass tidigt efter sin flytt till Sverige. Eleverna upplever sig inte inkluderade och integrerade i samhället där de saknar förkunskaper i det svenska språket vilket upplevs svårt. Nedan beskriver Lara hur svenska språket är nyckeln till integrationen i samhället vilket skapar trygghet,

igenkännande och inkludering samtidigt som hon är medveten om att svenskan som hon kommer att bemästra inte är likvärdig med svenskan som lärs in tidig ålder. Lara vill lära sig svenska för att klara sig och därmed ifrågasätter hon hur bra svenska hon borde behärska, vidare berättade hon om att hennes lärare ville att de nyanlända eleverna skall känna sig jämlika och inte i underläge med de andra eleverna som går på gymnasiet. Det ska inte behöva finnas ett ”vi och dem” känsla, alla ska vara lika värda vilket Lara är väldigt frågande till.

Lara: ”Det är viktigast för mig att, om jag skulle inte prata svenska hur skulle jag kunna lära mig allting, jag skulle inte veta vad de pratar om. Om jag går och beställer mat eller köpa hus hur ska jag prata med kassörska. Om jag får t.ex. får papper från migrationsverket eller post hur skulle jag kunna förstå. Så jag tycker att viktigt att man ska prata bra svenska, man kan inte säga flytande svenska för jag är inte född här men det är bra att kunna klara sig på något sätt. Men de brukar säga att man måste kämpa på även om man läsa IVIK eller gymnasiet det som är bra med lärare att de vill inte att vi ska tänk så att de i gymnasiet är bättre än oss, de vill att vi hela tiden vara samma”.

Enligt eleverna tycks språket vara väsentligt för att åstadkomma en integration i samhället och utbildningen kan vara länken för att nå dit.

Lara beskriver att läraren bör ha flera olika egenskaper, såsom att vara förstående i sitt tänkande och när läxor kolliderar med prov, bör läraren prioritera det som är relevant för att kunna klara av studierna och att ge feedback när det behövs samt kunna handleda dem.

Lara: ”Alla lärare tycker jag, väldigt snälla jag säger sanningen jag ljugar inte, de jobbar så att vi ska bli bättre och bättre även om de ger mkt läxor och mycket prov. De är snälla de vill hela tiden typ så hära att vi ska gå vidare liksom utan att stanna. Till exempel om jag har ett prov som inte kunde klara det de ger dig sån här puch up och säger att jag klarar det nästa gång. Men det var min första lärare som jag träffade i början hon lärde mig svenska och alla i skolan tyckte om henne. Hon är jättesnäll liksom om jag är sjuk jag kan inte stanna då får hon säga hon ok du får åka om jag har prov då får man strunta i läxan. Hon håller oss på ett vänligt sätt hon kunde förstå oss. Jag tycker att hon är jätte gulligt, som vill hjälpa oss på ett jätte vänligt sätt”.

Eleverna lyfter ofta fram hur centralt svenska språket är samtidigt som de berättar hur det kändes att börja i en svensk skola i jämförelse med sin egen skolgång i hemlandet. De flesta eleverna har gått ut årskurs nio i sina hemländer tycks ha gått i en traditionell skola i huvudstaden. Detta har resulterat till att eleverna bär på en del förkunskaper som de kan applicera i sin nya skola. Däremot upplever de att de inte kan tillgodoräkna sig det som de har läst till den svenska skola eftersom det inte tycks värderas lika högt.

Mötet med språkintröduktionsprogrammet

Alla dessa elever är nyanlända och har gått en tid i språkintröduktionsprogrammet, eleverna har gått allt mellan två terminer till mer än fyra terminer. Förutsättningen är att bli behöriga till gymnasiet. Därför ligger kursinnehåll och betygskriterier på grundskolenivå och omfattar både kärnämnen och övriga ämnen beroende på elevernas gymnasieval. Exempelvis om de avser att välja ett yrkesprogram som Handelsprogrammet eller Vård och omsorgsprogrammet, krävs det godkända betyg i kärnämnen svenska, matematik, engelska och i minst fem ytterligare ämnen som eleven själv får välja. Om de istället avser att välja högskoleförberedande program exempelvis naturvetenskapliga eller samhällsvetenskapliga programmet, då gäller samma villkor dock med godkända betyg i minst nio andra ämnen var av tre till fyra ämnen är obligatoriska. Beroende på elevernas ålder vid anländandet kommer de att slussas in i rätt nivå inom skolan; Om de till exempel är i åldern 16-20 år, hamnar eleverna först hos Centrum för intröduktion i skolan (CIS) och efter en kort tid med språkinläring och kunskapsprov hamnar de i språkintröduktionsprogrammet på gymnasieskolor under förutsättningen att de är behöriga.

I en skola där Sprint ges, baseras språkintröduktionen på en så kallad C-G nivå. (se bilaga 3). Innan eleverna kan gå vidare till grundskolans kunskapsmål som täcker hela G-nivån måste de klara hela C-G nivån. Varje nivå är uppdelad i två mindre nivåer som går från delar till helheten. Skolan som eleverna i denna studie går på delar in G-nivån i tre mindre delar det vill säga motsvarigheten från årskurs sju till nio som motsvarar en extra termin på Sprint. Vanligtvis har de flesta gymnasieskolorna som erbjuder intröduktionsprogram, till och med G8 nivå. Längden på intröduktionsprogrammet är individuellt beroende på den enskilda elevens inläringsskicklighet och förkunskaperna från hemlandet. Vissa elever som har bra studieteknik och har gått gymnasiet i sitt hemland kan fokusera på svenska språket på ett annat sätt än elever som inte har förkunskaper. Nedan försöker Fredrik beskriva nivåsystemet på skolan, att G-nivån bör därför endast bestå av två delar istället för tre.

Fredrik: "Det börjar från C här till G och nu är jag på G8. G nivå delar nivå med tre G7, G8 och G 9 men i andra skolor finns bara G7 och G8 men bara våra skola som har en termin till. Nu måste jag läsa en termin till..."

Samtliga elever tycker att det är bra att de hamnar i en intröduktionsklass vilket beskrivs som en ingång till att socialisera sig in i det svenska språket och därefter i samhället. Detta skapar möjlighet att lära sig de olika färdigheterna som till exempel grammatik och fonetik eller översättning till sitt modersmål med hjälp av modersmåls lärare.

Eleverna kände att introduktionsprogrammet är en bra mötesplats där alla kommer från olika kontinenter i världen och sammanstrålas på samma nivå och på lika villkor. Eleverna upplever att de har likvärdiga språkfärdigheter när det gäller det svenska språket. Eleverna har precis flyttat från sina hemländer och är nyanlända vilket hjälper de att kunna relatera sig till varandra. Detta skapar stor förståelse för varandra vilket gör att de kan växa och upptäcka nya saker tillsammans inom skolan. Eleverna uttryckte optimism över mötet av olika kulturer som denna klass kunde ge, de menade att alla lärde sig mycket av varandra vilket skapade respekt och förståelse. Många elever tyckte sig inte ha tillräckligt med kunskap innan de hamnade på Sprint, exempelvis om olika religioner, kulturer och traditioner. Nedan beskriver Felicia vad hon anser kring de olika kulturerna:

Felicia: "Från olika kulturer man lär sig om andra från andra länder, förut jag visste inte om så många länder och man lär sig andra ord och så, liksom".

Eleverna uttrycker att det kändes obehagligt att lämna sina vänner, skola och sin trygghet i skolan i hemlandet och börja om på nytt. Allt var främmande, de visste inte om de skulle få vänner, hur läraren skulle vara och hur skolan skulle se ut eller hur lektionerna var utformade. De upplevde det som pirrigt, stressigt, otryggt, ensamt och tråkigt och de visste inte hur de skulle bli bemötta i skolan i sitt nya hemland. Många var skrämnda över tanken att de inte skulle behärska det svenska språket. Eleverna ansåg dock att de hade oroat sig i onödan, alla har funnit vänner, börjat lära sig svenska språket och tyckte att de varit rädda i onödan då det gick bra att ta till sig och förstå den nya skolsituationen i det nya samhället.

Nedan beskriver Lara första mötet med det "nya skolan", hon ville inte möta det otrygga och känna sig i underläge. Samtidigt var hon nyfiken på skolan och hade förhoppningar att upptäcka den svenska skolvärlden.

Lara: "Jo, asså jag vet jätte nervös liksom, irriterad ah, mm, asså jag vet inte. Ngt som jag inte. Jag var jätte irriterad faktiskt jag kom ihåg att jag också kom med min pappa och min bror. Asså lärare var nya och eleverna var nya jag har inte varit på skolan så länge så det var jätte svårt för mig. Men samtidigt ville jag veta mer om lärare och elever så jag tyckte att det verkade var bra, men det var jätte svårt i början och jobbigt, typ jobbigt. Jag tyckte inte att, nu".

Föräldrarnas påverkan på de nyanlända elevernas utbildning

Elevernas bakgrund skildes åt avsevärt mellan informanterna i studien. Vissa har föräldrar som aldrig gått i skolan och som idag varken kan läsa eller skriva medan andra har föräldrar som genomgått en högskoleutbildning. Ett flertal elever i studien visste inte riktigt vad föräldrarna hade läst för utbildning, i många intervjuer skildras ett osäkert svar. Eleverna beskriver

föräldrarnas arbetssituation som skiftande. Hos tre elever har båda föräldrarna jobb här i Sverige. En arbetar exempelvis som kock vilket han även gjorde i sitt hemland och en annan jobbar som lokalvårdare och vårdbiträde inom äldreboende.

Carmen berättade om föräldrarnas utbildning samt deras yrken i hemlandet. Båda föräldrarna är utbildade till ekonomer. Pappan bor kvar i hemlandet och jobbar med sitt eget företag. Mamman har gift om sig och pluggar nu med mål att bli butiksbiträde.

Carmen: "Min pappa har ett eget företag mm. Det är om tvättmedel. Min mamma jobba som meckan jag vet inte hur jag ska förklara, hon säljer hus, ah mäklare".

Det samtliga elever hade gemensamt är att deras föräldrar läser på SFI idag, dock inte de som inte har asyl i Sverige. Alla nyanlända måste göra ett kunskapstest som ger möjlighet att placeras i rätt kompetensnivå inom SFI. SFI står för Svenska för invandare och är en grundläggande utbildning för vuxna som har annat modersmål än svenska. Under tiden då de intervjuade eleverna läser på introduktionsprogrammet läser föräldrarna på SFI parallellt, vilket kan ge utrymme till att både föräldrar och elever kan dela med sig av gemensamma upplevelser när det gäller att gå i skolan. Samtidigt kan de jämföra hur det är att gå i skolan. Detta sker i en process för båda partner.

Framtidsplaner

Då samtliga elever ville läsa vidare på gymnasiet ville vi även diskutera kring tankar om gymnasievalet. Nedan beskriver eleverna sina uppfattningar av introduktionsprogrammets betydelse för deras framtida gymnasieval. I diskussioner om vilken inriktning som de ville välja och anledningen till det framhöll samtliga att gymnasieutbildningen var viktig.

Fredrik tänker satsa på polisyrket vilket ger en bra lön, menar han. Vi låter Fredrik beskriva det med sina egna ord:

Fredrik: "Ja, det tänker gå universitet, för att ... (paus) mitt står där och jag måste försöka att fånga det. Asså aah.. (jag glömde svenska ord) för att klara av livet så måste man hålla på med skolan, för i Sverige är man ingenting utan att läsa tycker jag, om jag läser inte skolan... så måste jag ... arbeta med restauranger och sånt, det blir inte bra faktiskt".

Fredrik framhåller att högskolestudier ger status i samhället, om han inte skulle välja att läsa vidare skulle han behöva arbeta med mindre kvalificerade arbetsuppgifter, vilket han uttrycker som mindre bra. Han menar att han måste utbilda sig för annars blir han ingenting. Enligt honom är polisyrket bra ur flera synpunkter, att brodern har rekommenderat dels för att poliser tjänar bra och att han tycks tro att det i Sverige inte finns så stor andel kriminella. Han fortsätter:

Fredrik: "Jag vill bli polis. För min bror rekommenderade mig att bli polis de får bra lön och i Sverige är bättre för att det finns inga, som så mycket, vad heter det? Kriminella. Jag var osäker innan vad jag vill bli".

Tina som under dessa få år i Sverige hunnit vara med om olika saker, bland annat många flyttar, menar att utbildningen är oerhört viktig, hon uttrycker det på följande sätt:

Tina: "Du måste ha en bra, en bra utbildning så du kan få ett bra liv".

En bra utbildning innebär i Tinans fall att kunna välja något som kommer att leda till högre utbildning.

Lara är ett annat exempel som gärna vill läsa vidare. Trots att hon har ändrat sig på vägen, från journalist till att läsa till något yrke inom vård och omsorg, är hon fast besluten om att hon vill vidareutbilda sig. Att hon ändrat sig beror mest på att Lara upplever att Vårdprogrammet är något som hon skulle kunna ha nytta av även i sitt hemland och att journalistik skulle kunna vara farligt att arbeta med i landet hon kommer ifrån. Hon berättar om sina framtida studier med följande ord:

Lara: " Jag vill plugga för jag vill bli typ såhär, en bra kvinna i framtiden som gör nått, tex jag tänker mest på mina föräldrarna , de vill ju gärna se den enda dotter som de har att hon verkar i den här samhället, jag vet säkert att pappa hämtade mig här i Sverige för att han vill se sin dotter gör sin bästa som hon kan, så jag tänker hela tiden gör de glada så jag vill gärna fortsätta vidare, jag tänker i framtiden jag vill inte bara sitta hemma och gifta mig jag vill jobba och sånt".

Lara framhåller hur hon vill läsa Vård-och omsorgsprogrammet på grund av att utbildningen ger ett yrke som passar bra i alla länder och att hon vill kunna ta hand om sin mamma när hon blir äldre. Lara berör flera aspekter som hon upplever som relevanta för hennes val av utbildning. Dels att hon vill bli en bra kvinna som gör något viktigt i samhället. Vidare lyfter hon upp sina föräldrar, hennes önskan att de ska känna stolthet över sin dotter samt att hennes pappa som har fått flytta till Sverige och hämtat hit familjen ska få uppleva att hans dotter anstränger sig för att nå högt. Lara vill göra sina föräldrar nöjda och väljer därför att läsa vidare samtidigt som hon uttrycker att hon vill ut i arbetslivet en dag och inte bara gifta sig och stanna hemma.

Hanna vill läsa naturvetenskapliga programmet, trots att vänner och bekanta nämnt att det är oerhört svårt och att det inte passar henne som är invandrare och tjej. Under en period försökte hon intala sig själv att samhällsvetenskapliga programmet var den rätta utbildningen för henne. Men hon blev ledsen när hon upptäckte att ämnen samhällsvetenskap och matematik var för lätt

och att hon kunde prestera så mycket mer. Idag är hon besluten att gå naturvetenskapliga programmet trots att hon inte vet vad hon vill bli, hon är medveten om att välja det svåraste programmet som leder till universitetsutbildning. Hanna berättar:

Hanna: "man får bra betyg från universitetet och man får jobb, först tänkte jag på Sam för några så att jag är invandrare och om jag gör det lätt för mig eller för svårt... även om det var lätt för mig, jag kunde det och jag blev ledsen över det... jag vill välja det så jag ser vart mitt hjärta tar mig.

Det är som jag kände i början, jag har inte ett yrke som jag valt för framtiden, men om jag inte valt något jag väljer det här för att om jag läser sam så är det vissa bara jag kan välja mellan... Det var därför jag valde natur. Kanske det är svårt för mig men ändå jag ska försöka".

Martin vill bli flygplansmekaniker men han är medveten om att han saknar de engelska kunskaper som krävs varför han framhåller att han är villig att läsa in engelskan och sedan gå vuxenutbildning för att nå sin dröm.

Fredrik beskrev att föräldrarna inte hade någon chans till att utbilda sig på grund av dåliga ekonomiska förhållanden och att det var problematiskt, men i nuläget är möjligheten större till utbildning i hemlandet. Pappan har försörjt familjen genom att jobba som kock vilket han fortfarande gör och mamman har varit hemmafru. Nu studerar Fredriks mamma i skolan för att lära sig svenska språket.

Fredrik: "I hemlandet? Asså de klarade bara grundskolan bara de fick inte chans för att läsa gymnasiet det är bara mina syskon som läste vidare. Med pengar asså, förut var det lite svårare att gå skola i Turkiet för de hade inga pengar och inga skola heller det är därför. Min mamma är eh, har inte jobbat asså hon tar bara hand om barnen och städar och sånt men min pappa var kock, han är fortfarande kock och jobbade på restauranger ah och sånt".

I flera fall uttrycker eleverna att de vill utbilda sig för att lyckas bättre än sina föräldrar. För att åstadkomma något som föräldrarna möjligtvis aldrig fick chansen till. Dessa föräldrar uppmuntrar sina barn, många gånger omedvetet enligt elevernas egen berättelse, till att skaffa sig en bra utbildning, som i fallet Lara som gärna vill "göra sina föräldrar glada".

Lara och Martin berättade att de ville utbilda sig till yrken som är gångbara i deras respektive hemländer. Lara har först velat läsa till journalist, men då hon insett ett behov av att vårddyrket är viktigt i alla länder samt att hon lever i osäkerhet kring att få stanna i Sverige, har hon beslutat sig att utbilda sig i något som skulle kunna ge henne jobb även i hemlandet.

Orsaken till Hannas satsning på att läsa det naturvetenskapliga programmet är dels en personlig utmaning dels att få bekräftelse av sina föräldrar då de kommer att känna sig stolta över sin dotter.

Felicia, Helena och Tina har det gemensamma att samtliga har när det gäller sina gymnasieval, utgått från något de upplevt. Felicia har upplevt omsorgen om sina småsyskon och hjälper gärna sin mamma med barnpassning av en och en halvmånaders lillasyster. Helena har ett umgänge som omedvetet stödjer henne i sin presumtiva yrkesroll, att se inifrån hur gäng och kriminalitet tar sin form ger henne en inblick in i ett spännande yrke. Tina har upplevt behandlingsassistentsyrket på nära håll då hon varit i kontakt med denna yrkesgrupp och som hon upplevde gjorde ett mycket bra jobb genom att hjälpa tonåringar med problem.

Vidare finns det elever som kommer att välja utbildning utifrån rent ekonomiska aspekter som i Fredriks fall då han väljer polisskoleutbildningen för att yrket kommer att ge honom en tillfredställande hög lön.

Hannas val av gymnasieutbildning grundar sig mest på att hon vill lyckas nå höga mål, trots att hon inte vet vilket yrke hon tänker välja vill hon satsa på det svåraste gymnasieprogrammet. Hon känner ett motstånd då hon beskriver att flera har tyckt att det naturvetenskapliga programmet inte passar en tjej och inte heller en utländskfödd. Det är möjligt att detta gör att hon absolut vill satsa och bevisa för sig själv och andra att hon kommer att lyckas.

Analys

Här analyserar vi elevernas uppfattning om sin skolsituation och dess betydelse för deras gymnasieval som är kopplat till frågeställningar. I resultatdelen har vi redovisat elevernas uppfattning och förhållningssätt till skolsituationen, språkintruktionsprogrammet och deras framtidsplaner. I analysen kommer vi att tolka elevernas uppfattningar och förhållningssätt med hjälp av tidigare forskning och de teoretiska utgångspunkterna. Analysen delas in i teman för att läsaren ska kunna orientera sig enklare genom arbetet.

Samtliga elever, har gett sitt perspektiv kring skolsituationen i språkintruktionsprogrammet där identitetsskapande formar deras berättelse.

Börja om på nytt

I Bunars(2006) studie beskrivs det att elever som passerat fyra år och inte räknas till nyanlända längre, presterade sämre i kärnämnen och hade lägre självvärderingar än jämförande grupp vars föräldrar var svenskar. Trots det så framkommer det i studier som nämndes i rapporten att eleverna känner sig mer nöjda än de jämförbara grupperna svenskfödda elever. Vidare beskriver Bunar att högstadiel eleverna i synnerhet hade mer positiva attityder än jämförelsegruppen. Detta kan förklaras med att elever med annan kulturell bakgrund och som har en kort vistelsetid i Sverige har annorlunda värderingar då dessa nyanlända elever inte vuxit in i det svenska sättet att tänka och värdera (Bunar, 2010:59). Detta framgick tydligt i vår studie då eleverna var positiva till skolämnen i största allmänhet och till sin framtida utbildning i synnerhet. De allra flesta elever i studien ville inte flytta ifrån sina hemländer, utan gjorde det då de inte hade något val. Vissa har vistats i andra länder än sina hemländer en lång tid i väntan på att flytta till Sverige. Det intressanta var att samtliga elever ställde sig positiva till att läsa vidare på gymnasiet och mer än hälften ställde sig positiva till att fortsätta vidare på universitet.

När barn lämnar eller flyr från sitt hemland upplever de en dramatisk händelse (Jepson Wigg, 2008:72), då kan de nyanlända eleverna bilda en uppfattning om att deras värderingar och tankar inte har betydelse i förhållande till mötet med ny kultur. Däremot kan en kompetent person bekräfta dessa elever i det nya landet (Rodell-Olgac, 2006:66). Eleverna lärde känna nya elever och lärare på skolan och upptäckte att deras oro och tankar inte stämde överens med deras tidigare förutfattade meningar. Samtliga elever hade en dålig känsla i början av skolstarten i form av otrygghet.

Orsaken till otryggheten hos vissa kan vara på grund av den långa perioden utan att ha gått i skolan, samt att de ännu inte har fått asyl och därför känner sig omotiverade att börja i skolan, vilket visar tydligt hur identitet kan ändras i olika sammanhang och som kan påverka deras idealbild i samspel med andra, såsom vi har nämnt tidigare under teoretiska utgångspunkter. Förutom elevernas upplevelse och förutfattade meningar var de intresserade av och förhoppningsfulla inför att börja i skolan igen. Trots oron kring att börja den nya skolan är det positivt med nyfikenhet inför nya mötet. Det kan ta tid att förstå sig på sina nya klasskompisar samt lära sig hur de fungerar och därmed förstå deras bakgrund vilket bekräftas i Jepson Wiggs avhandling (2008:81).

Elevernas föräldrar är positivt inställda till språkintruktionsprogrammet vilket eleverna beskrev i förhållande till sin skolsituation i allmänhet. Föräldrarna går i SFI parallellt med sina barn, vilket eleverna ser som en tillgång då båda kan lära sig av varandra. Föräldrarnas utbildningsbakgrund och yrke, sociala nätverk och bostad har en stor betydelse för elevernas integration och socialisation i skolan samt elevernas skolprestation (Bunar, 2010:8; Runfors, 2003). Det är viktigt att betona språksocialisation utifrån olika kulturer och sociala relationer i samhället (Obondo 2005: 14). Föräldrarna betonar de olika kulturella och sociala influenser som påverkar deras barns liv och hur eleverna förhåller sig till det svenska samhället för att skapa integration, vilket belyses i Obondo (2005)

Språkintruktionsprogrammet

Cederberg menar att nyanlända elever som har flyttat till Sverige efter skolstarten har lägre meritvärde än övriga, detta antyder att ju kortare vistelsetid i Sverige desto sämre skolresultat (2006:24). Elever på den undersökta skolan får läsa G-nivå i tre delar istället för två vilket innebär att skolan ger möjlighet till en termin extra, dessutom ska det ge utrymme så att elever ska hinna höja sin kompetens inom skolämnet. Skolan bidrar till att eleverna socialiseras in i språket ett steg längre genom att ha anordnat modersmålsundervisning. Detta skulle medverka till att främja sitt modersmål och gå vidare till nästa språk. Eleverna förespråkar däremot att inte erhålla modersmålsundervisning vilket de upplever att det hindrar inläringen av svenska språket. Forskningen från 1960 -talet ifrågasätter modersmålsundervisningen om den är främjande eller hindrande för inläring av svenska språket. Samtidigt skulle undervisningen kunna skapa distinktionen mellan ”vi” och ”de” och att eleverna inte skulle kunna prestera i skolan (Bunar, 2010:35).

Westin (1999:20) menar att identitet kan kategoriseras av andra i sociala sammanhang och det kan identifieras i kontraster som exempelvis ”vi är inte som de” som eleverna i vår studie kan uppfatta när de får modersmålsundervisning vid sidan av. De vill inkluderas och integreras in i samhället utan att få uppleva att modersmålsundervisning är ett hindrande moment i deras identitetskapande. Bunars (2010) aktuella forskning belyser att de nyanlända som flyttar till Sverige efter årskurs nio bör upprätthålla sina ämneskunskaper på sitt modersmål (s.71) Därför är det viktigt att eleverna ska fortsätta att ha modersmålsundervisningen. Således påvisar det att det finns en problematik, forskningen visar att modersmålsundervisningen främjar inläringen samtidigt som lärarna inte är integrerade i elevernas skolvärld för att kunna ge de rätt verktyg för inläringen, därmed upplever de intervjuade eleverna att modersmålsundervisning inte är nödvändig.

Vygotskij (1994) nämnde att språket sker genom interaktion. Samtidigt ifrågasätter Lara det svenska språket om hur pass bra svenska hon bör kunna. Lara är inte svenskfödd därför är det rymligt att hon möjligen inte kommer att lära in det svenska språket lika flytande som en svenskfödd. Sjögren (1996) frågar sig om en bra svenska bör definieras inom den akademiska ramen och vilken svenska en nyanländ ska lära sig. Forskningen har visat att språket sker via samspel med andra och inte endast genom skolan. På samma gång är det fortfarande en stor debatt om att invandrarens språkinläring och möjligheten till integration bör utvecklas. De nyanlända förknippas ofta med andra invandrare som kategoriseras till en homogen grupp. Dessa nyanlända skulle kunna förknippas som odugliga vilket kan skapa utanförskap på grund av språksvårigheter. Detta är en tolkningsfråga, när invandrare måste ställa om sig till svenska värderingar, och majoritetssamhällets ideologi. Därmed förstärks svenska språket som den ”heliga Gaal” i det svenska samhället. Däremot kommer språket att ge utrymme för att kulturen ska leva kvar om den skulle domineras av majoritetskulturen. Genom att belysa språkets betydelse kan det markeras en skiljelinje mellan ”vi” och ”de”. Lara har analyserat och förstått att svenska språket inte behöver utövas och behärskas till en hög nivå, så länge det går att klara av vardagssituationer, vilket Sjögren (1996) även uppmärksammar i sin studie. Som tidigare nämnts under teoretiska utgångspunkter, så börjar eleverna tidigt att utveckla sin kulturella identitet vilket sker när de uppmuntras och på så sätt kan de nyanlända eleverna bevara sin kultur och sitt språk, för att förstärka sin identitet ur det socialkonstruktivistiska perspektivet.

Elevernas uppfattning om integration

Bunar (2010) lyfter att en fokusering på språkinläring istället för integration och elevkompetens har skapat en ensidig uppfattning om introduktionsprogrammet. Eleverna upplever inte integration i skolan, då de inte har något socialt umgänge med övriga elever utanför introduktionsprogrammet inom skolan. Däremot umgås de nyanlända eleverna med varandra inom introduktionsprogrammet. På så sätt skapar majoritetssamhället en egen skola i skolan. Att skolan låter eleverna delta i lektioner med svenskfödda elever kommer det att skapa en större möjlighet till integration. Navid som vi möter i Jepson Wiggs (2008:84) studie berättade när han fick övergå till en vanlig klass uppstod känslan att vara accepterad och bli ”en av dem”. Genom känslan att lyckas ”bli en av de andra” kan svenska språket utvecklas och därmed förflytta fokus från svenska språket till att engagera sig i skolarbeten. Carmen ville testa att gå med svenskfödda elever för att se hur det är när hon ska börja i den klassen efter introduktionsutbildningen. Carmen har fått höra från läraren att det kommer och vara ”svårt” och de svenskfödda eleverna tar mer ”ansvar” än eleverna i språkin introduktionsprogrammet. Kommer Carmen att uppmuntras till att skapa relation till de eleverna, eller kommer hon och känna sig underlägsen? Ett exempel är läraren som hade berättat för Lara att tro på sig själv och inte tro att andra elever som går på gymnasiet är bättre för att de behärskar språket. Om inte eleverna kan bli erkända så som de är kan det leda till assimilering eller identitetsbyte. Samtidigt finns det en dold kommunaktion av etnisk identitet som existerar hos en del minoritetsgrupper och som sker medvetet eller omedvetet för att tona ner sin identitet för att passa in i majoritetssamhället (Rodell-Olgac, 2006:64). Detta har skapat en tveksamhet hos Carmen angående möjligheterna att klara studierna i en vanlig klass då hon upplever det som en svårighet eftersom de andra eleverna kan ”läsa en tjockare bok” eller ”tar mer ansvar”-som hon uttrycker det.

Det som eleverna upplever positivt med introduktionsprogrammet är att det ger möjlighet att träffa andra elever på samma nivå och villkor. Det skapar förståelse för varandra samt för att alla elever har samma mål; att behärska svenska språket. Eleverna kände nyfikenhet kring de olika kulturer som klassen omfattade. De lärde sig av varandra och kunde därmed sälla bort olikheterna. Felicia beskriver kulturer som möts med varandra är gynnande för individen vilket ger ny kunskap. Detta knyter an till Hannerz (1993) att kultur behövs för att få en övergripande förståelse över hur världen fungerar.

Utbildningens betydelse för elevernas framtida gymnasieval

Jepson Wigg (2008) beskriver att skolan kan vara det enda positiva och gemensamma världen i nyanlända elevers tillvaro. Dessa elever satsar på skolan eftersom det är viktigt för framtiden då det kompenserar utanförskap och skapar relationer. I fallet med våra informanter handlar det om samhörighet med jämnåriga.

Motivet till att samtliga elever i studien vill läsa vidare är att de ser utbildning som ett verktyg för att finna ett bra jobb och därmed bli integrerad i det svenska samhället. Detta kan bero på olika faktorer men framförallt skulle orsaken kunna vara att eleverna har fått uppleva sina föräldrars utbildningsbakgrund och resultatet av det samt att utbildning skulle kunna vara en del av integrationsprocessen. Det intressanta är att trots att de allra flesta eleverna i studien visar ett självständigt beslut om vidareutbildning så finns det flera som berättar att någon närstående har uppmuntrat de att ta det beslut de tagit. Detta leder till slutsatsen att intervjupersonernas närstående är en trygghet och grund som dessa elever aktar högt. Westin(1999) menar att eleverna använder sig av olika strategier för att försöka påverka andras uppfattningar om dem vilket leder de att deras offentliga sociala identitet förstärks. I fallet om vidareutbildning handlar det om elevernas kategorisering där den sociala identiteten utgör en del av elevernas totala personlighet (s.20).

Utbildningens funktion för de nyanlända eleverna

Sjögren *et. al.*(1996:35) menar att samhällets krav på en ”bra” svenska blir en försvarsmekanism för svenskhet och att man förstärker bilden av att ett korrekt språk blir nyckeln till det svenska samhället.

I flera fall ville eleverna utbilda sig för att lyckas bättre än sina föräldrar. För att åstadkomma något som föräldrarna möjligtvis aldrig fick chansen till. Dessa föräldrar uppmuntrade sina barn, många gånger omedvetet enligt elevernas egen berättelse, om att skaffa sig en bra utbildning, som i fallet Lara som gärna vill ”göra sina föräldrar glada”. Obondo (2005:93) menar att elevernas föräldrar är alla från olika social bakgrund där man kan finna likheter och olikheter i deras liv. Skillnaderna påverkar förutsättningar för elevernas syn på deras utbildningsplaner liksom för deras omställning i det nya landet.

Dessa nyanlända elever bär med sig en samling tankar och värderingar som kanske inte passar in i det svenska samhället, de behöver anpassa sig vilket tar olika lång tid för olika individer.

Språket blir då en symbol i anpassningsprocessen (Sjögren *et. al.*, 1996:38). Trots att samtliga elevers åsikter vittnade om att "en bra svenska" var ett mål så bör man se att språket är ett redskap för vidareutbildning. Bunar menar att språkintruktionsprogrammet blir som en väntsal där elevernas viktigaste uppgift är att lära sig svenska för att "komma in" (2010:49).

En del elever ville utbilda sig till yrken som är gångbara i deras respektive hemländer, vilket de tydligt uttryckte under intervjun. Dock ville en av eleverna först ha läst till journalist, men då hon sett ett behov av att vårddyrket är viktigt i alla länder samt att hon lever i osäkerhet om att få stanna i Sverige, har hon beslutat sig att utbilda sig i något som skulle kunna ge henne jobb även i hemlandet.

Orsaken till vissa elevers satsning med att läsa naturvetenskapliga programmet är att det blir en personlig utmaning men också att få bekräftelse av sina föräldrar då de kommer att känna sig stolta över sitt barn. Genom uppfostran överförs familjevärderingarna (Rodell-Olgac, 2006:51). I detta sammanhang när eleven kan utbilda sig och påverka sin framtid på ett annat sätt än sina föräldrar som inte fick möjlighet att utbilda sig vidare. Upplevelsen av pressen hemifrån kan skapa en positiv känsla hos eleverna, vilket bekräftas i Cederbergs (2006:120) avhandling där eleverna uppmärksammades utifrån sin egen kapacitet.

Vidare finns det elever som kommer att välja utbildning utifrån rent ekonomiska aspekter som i Fredriks fall då han väljer polisutbildningen för att yrket kommer att ge honom en tillfredställande hög lön. Det Fredrik beskriver är att han strävar efter makt. Det handlar alltså inte enbart om att skaffa sig ett ekonomisk kapital, underförstått förmögenhet, utan även påverka sitt sociala kapital. Detta innebär att yrket ger honom en tillgång och tillträde i en social sfär som han utan högskoleutbildning inte skulle ha rätt till.

Elevernas val av gymnasieutbildning grundar sig mest på att de vill lyckas nå höga mål, trots att eleverna inte vet vilket yrke de tänker välja vill vissa elever satsa på det svåraste gymnasieprogrammet. Cederberg (2006) menar att det handlar om att värdera de nyanlända elevernas prestationer vilket hon exemplifierar i hennes avhandling när hon talar om Sara som valde den svåraste gymnasieutbildning för att bevisa att hon kunde klara av den (s.131).

Samtliga elever genomgår en dubbel socialisation genom de mönster som de bemöter i hemmet och de som de lär känna i skolan (Rodell-Olgac, 2006:55). Samtidigt sker en självkategorisering som delas med andra och som står för en social identitet. Denna kan innehålla en viss mått av ideal – alltså sådan man skulle vilja vara (Westin 1999:19).

Integration i den segregerade skolan

De intervjuade eleverna var kritiska till det starkt åtskiljande systemet i och med språkintruktionsprogrammet, vilket enligt dem bidrog till att förstärka en uppdelning och kategorisering. Bunar (2010:51) belyser att många studier visar att denna åsikt delas av många intervjuade elever i olika studier. Men ingen av studierna diskuterade direkt ifall det var bra eller mindre bra med denna organisatoriska struktur. Dock finns det skäl att fråga sig om språkintruktionsprogrammet, möjligtvis är nödvändigt pedagogiskt sett men om det är det mest lämpliga utifrån en social innebörd (jfr Skolinspektionen, 2009). Liksom i Bunars studie, visar våra intervjupersoner att det är de individuella aktörer i skolans värld som ställer upp, engagerar sig och hjälper till och underlättar de nyanländas integrering i skolan.

Gruber beskriver att lärarna ser två skilda elevgrupper där kultur och klass skapar en särskiljande förklaringsmodell i skolpersonalens förståelse av eleverna (2008:103). I vår studie har vi sett dessa två skilda grupper som bekräftats utifrån elevernas utsagor. Kategoriseringar som ”vi och dem” används precis som i Grubers studie som utgår från lärarnas kategoriseringar av eleverna. Kategoriseringar som blir både vägledande och bestämmande för skolpersonalens handlande och interaktionen med eleverna. I detta sammanhang kan vi koppla eleverna i vår studie som kategoriserar sig själva gentemot sina svenska skolkamrater (Gruber, 2008:161). Skolan som institution bidrar till att kvarhålla skillnader mellan eleverna genom normer och rutiner som existerar i skolsammanhang. På frågan om de nyanlända får träffa andra elever än de som går i språkintruktionsprogrammet svarar de flesta att de inte känner några svenskar alls från deras skola. Ett par av de intervjuade kände en eller två elever från andra klasser på gymnasiet, men i dessa fall var det utländska elever eller någon de träffat på någon annan skola innan de började på den aktuella gymnasieskolan.

Westin förklarar att en viktig aspekt gällande kategorisering är frågan om vem det är som gör kategoriseringen och i vilket syfte (1999:12). Eleverna i studien placerade sig i kategorier på grundval av ett gemensamt kännetecken; att alla kom som nyanlända till Sverige och behöver lära sig om det nya landet Sverige. Westin menar att sociala grupper utgår från självkategorisering såväl från kategorisering utförda av andra. Eleverna i studien anser sig räknas till en grupp vilket de gör på grund av en självkategorisering (1999:13). Detta sker till exempel i Martins fall. Han har gått på språkintruktionsprogrammet i sju terminer och upplever att han inte kan prata med andra elever på skolan utanför sin klass, detta för att han upplever att om han skulle gå fram för

att prata så skulle han ”känna sig billig”, som han själv uttryckte det med sina egna ord. Det Martin menar är att kategoriseringen invandrare och svenskfödd leder till en hierarkisk ordning där han som invandrare är i underläge. Självdefinitionen blir i detta fall kontrastiv i den bemärkelse att han jämför sig med andra grupper på skolan där olikheterna gentemot hans kompisar i språkintruktionsklassen är betonad i dess självdefinition (Ibid. s.13).

Det är uppenbart att skolan har blivit mer komplicerad i och med den mångfald som man finner i klassrummet vilket speglar dagens svenska samhälle. Eleverna i studien vill orientera sig in i det svenska samhället för att underlätta integrationen och få lämpliga tillfällen att kommunicera, till exempel genom att delta i gemensamma aktiviteter på skolan. Westin beskriver integrationen som samhällets sammanhållning men menar även att sammanhållning sker inom grupper, institutioner och organisationer där medlemmarna formar sina liv efter gemensamma värden och normer. Skolsystemet, arbetslivet och massmedia förmedlar föreställningar, värden och normer (Westin, 1999:55).

En av de intervjuade uttryckte sitt missnöje då han upplevde en särskiljning som skapade en klyfta mellan den skolvärld han lever i nu och den han kommer att möta nästa läsår. Han syftade på att både svenska och utländska elever behöver lära känna varandra för att kunna integreras. Eleverna i studien tycks uppleva ett problem när det handlar om att smälta samman med övriga på skolan vilket försvårar integration och anpassning till den svenska skolkulturen. Westin förklarar att assimilationsideologin var den historiska bakgrunden i Sverige och att begreppet integration introducerades som ett alternativ till traditionell assimilation (1999:55). För att eleverna i studien ska få uppleva delaktighet och deltagande, vilket är ett kriterium för integration, krävs det insatser från skolans sida.

Flera av de nyanlända eleverna upplevde rädsla för att ta första steget till samtal med andra på gymnasieskolan och trots att alla de intervjuade tyckte att det borde vara positivt med ett gott samarbete mellan Sprint och övriga gymnasieskolan så hade samtliga elever åsikter om vad de svenskfödda eleverna tyckte om de nyanlända. Programmet Sprint i den svenska skolan speglar Sveriges allmänna bild som invandrarland, dvs. en skola i skolan. Bunar menar att gränsdragningar mellan ”vi och dem” är närvarande i samhällets olika arenor och därmed även i skolans värld (2010:49).

Det är en komplex problematik, detta skulle kunna jämföras med de nationella insatserna med att blanda kommuninvånarna i ett och samma bostadsområde. Att integrera olika elevgrupper i samma byggnad och ändå inte kunna bryta segregationen belyser att det behövs mer än att bara

blanda elevernas skåp, vilket sker på informanternas skola, för att de nyanlända ska kunna ha möjlighet att möta övriga elever i korridorerna. Skolan är en viktig arena för integration i majoritetssamhällets allmänna område, där delaktighet är en viktig förutsättning för integration.

Eleverna speglar genom sina åsikter och kommentarer att social integrering tycks vara en långsam och svår process där assimilation är nödvändig.

Diskussion

Analysen i studien visar att språk och integration påverkas av de nyanländas kulturella identitet inom olika sammanhang. Detta kan belysas utifrån socialkonstruktivismens skapande och återskapande av identitet, där nyanlända elever står inför nya val inom det nya samhället på samma gång som dessa val inte är självklara. Samhället kan ställa krav, normer och värderingar för att eleverna ska ingå och bli en del av det nya samhället. Det som är övergripande med studien är den teoretiska utgångspunkten socialkonstruktivism som sammanflätas med begreppet identitet, vilket speglar elevernas vardag och hur de förhåller sig till det nya landet. Att vara nyanländ och börja skolan med nya glasögon som eleverna inte är vana vid, kan påverka identiteten och skapa förvirring om vem man är som individ. Introduktionsprogrammet ska introducera eleverna in i språket men samtidigt in i samhället för att förstå hur den svenska kulturen yttrar sig i skolan och hur man ska förhålla sig till det med sin egen kultur. Som vi nämnde tidigare i teoriavsnittet förklarade Hannerz (1993) att människan är en kulturbärare som kan skapa en balans mellan kulturerna och därmed skapa integration. Bunar (2010) lyfter upp det mångfasetterade tillvägagångssätt (se litteraturöversikten) för att främja dessa elever dock inser man att det finns brister i kulturkompetensen hos individer som synliggörs genom att hålla fast vid sin egen kultur, vilket stöds samtidigt för att skapa förståelse till andra kulturer.

I studien framgår det att modersmålsundervisningen inte prioriteras av eleverna på grund av att den inte stimulerade den språkinläringen i svenskan, just detta motbevisades i Bunars(2006) studie. Det som vi befinner ytters intressant är att identitet, som är kopplad till minoritetselevs självuppfattning, spelar en avgörande roll inom språk och därmed motiverar till modersmålsundervisning (Parszyk, 1993:63). Språk är centralt i analysen vilket alla elever var överens om. Trots att eleverna uppmanas av lärarna att inte jämföra sig med andra jämgamla svenskfödda elever så får eleverna i studien höra om svårighetsgraden på gymnasieskolan. Uttalande som ”svåra tjocka böcker och stort ansvar” som de kommer att möta i den vanliga svenska klassen. De nyanlända eleverna sätts i en homogen grupp och känner sig odugliga för de inte kan språket vilket inte främjar integrationen. Dessa elever kan uppleva en identitet av utanförskap till sitt språk och sin kultur vilket kommer att försvagas och domineras av majoritetssamhället som vi tidigare nämnt i denna studie (Ibid s. 63). I studien som bygger på elevperspektiv förekom det att lärarna på språkintruktionsprogrammet i allmänhet och modersmålslärarna i synnerhet hade en betydande roll för språkinläringen.

Att börja om på en ny skola i ett nytt land innebär stora förändringar för eleverna i studien. När eleverna börjar om på nytt och har lämnat allt och får ett nytt socialt nätverk påverkas deras tidigare sociala nätverk och skulle kunna gå förlorad, vilket kan inverka på deras självbild och därmed sin identitet. Jepson Wigg (2008) menar att sociala relationer, uppväxtmiljön och tryggheten där identitet knyts ihop med sitt gamla hemland är viktiga aspekter att ta hänsyn till och kommer att bli annorlunda när eleven börjar på en ny skola i ett nytt land, vilket innebär att traditioner och värderingar förändras (s.140).

Parszyk (1999:70) bekräftar i sin studie vad eleverna i vårt empiriska material lyfter upp:
"En skola för alla" ifrågasätts idag av olika minoritetsgrupper med låg status som trots demokratiperspektivet inte blir fullt delaktiga i skollivet"

Utifrån detta citat drar vi slutsatsen om att de icke svenskfödda elevernas upplevelser på skolan gentemot svenskfödda elever på samma skola i Parszyk studie stämmer överens med vad vi kommit fram till i vår analys.

Utbildningsdepartementets nya regelverk vill skapa integration mellan alla skolpliktiga genom att placera språkintruktionsprogrammet i skolor med svenskfödda elever. De nyanlända eleverna upplever däremot att samhället skapar utanförskap då de inte har kontakt med övriga på eller utanför skolan. Genom att inte få introduceras i en svensk klass skapas ingen integration mellan dessa elever och därmed går de miste om kulturellt utbyte och språksocialisation vilket skulle kunna stärka de nyanlända elevernas identitet.

Med denna studie har vi fått nya kunskaper om elevernas uppfattning i språkintruktionsprogrammet och hur det påverkar elevernas framtida val på gymnasiet.

Eleverna i studien hade höga ambitioner om att vidareutbilda sig inom akademiska yrken. Samtliga elever ville lära sig svenska och bli klara med intruktionsprogrammet för att kunna gå vidare och de såg sin framtida utbildning som ett verktyg till integration och assimilation. Identitet skapas i samspel med andra människor vilket vi har sett i vårt empiriska material där språk, kultur och integration samarbetar och konstruerar elevernas upplevelser i språkintruktionsprogrammet.

Konklusion

Våra resultat visar att de nyanlända eleverna anser det svenska språket som viktig då de ser det som ett verktyg för att förverkliga deras ambitioner i deras framtida utbildning. Mer än hälften av eleverna fokuserade på natur- och samhällsvetenskapliga program som ledde till högskoleutbildningar. Samtliga elever vill påvisa att de har kapacitet och vill prestera i sin utbildning för att bli integrerade i samhället. Språkintruktionsprogrammet uppskattades av eleverna i studien trots vissa brister som till exempel att de inte fick delta i undervisningen med svenskfödda elever.

Vi anser att de svenskfödda eleverna behöver mer information om de nyanlända eleverna för att underlätta integrationen och få en chans att kommunicera. Till exempel genom att satsa på gemensam undervisning inom de estetiska ämnen som inte kräver lika mycket teori. Därför bör skolan som institution skaffa mer kunskap om nyanlända elever för att de svenskfödda eleverna ska ha möjlighet att bekanta sig med dem. Programmet Sprint i den svenska skolan speglar Sveriges allmänna bild som invandrarland, det vill säga att det existerar en skola i skolan där både svenskar och invandrare behöver lära känna varandra för att kunna integreras. Eleverna i studien tycks uppleva ett problem när det handlar om integration och anpassning till svensk kultur.

Eleverna speglar genom sina åsikter att social integrering är en långsam och svår process vilket hämmar identitetsprocessen hos de nyanlända. Vi bekräftar Runfors (2003) slutsats i hennes studie om att skolan ses som en symbolisk arena som ger en spegelbild av samhällets med dess förändringar och framtidssyner.

Litteraturförteckning

- Bunar, Nihad. (2010). *Nyanlända och lärande. En forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan*. Stockholm. Vetenskapsrådet.
- Cederberg, Meta. (2006). *Utifrån sett – inifrån upplevt: några unga kvinnor som kom till Sverige i tonåren och deras möten med den svenska skolan*. Malmö högskolan. Lärarutbildningen. Holmbergs i Malmö AB.
- Esaiasson, Peter. Gilljam, Mikael. Oscarsson, Henrik. Wängnerud, Lena (2012). *Metodpraktiken - konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Gruber, Sabine. (2008). *När skolan gör skillnad - skola, etnicitet och institutionell praktik*. Stockholm. Liber.
- Hannerz, Ulf (1993). *Cultural complexity studies in social organization of meaning*. Columbia University Press: New York.
- Hannerz, Ulf (1999). *Världsbild, kultursyn, medborgarskap*. I: Brink, Anna & Amnå, Erik (red) *Globalisering, Fakta och info direkt*: Stockholm.
- Helkama, Klaus; Myllyniemi, Rauni & Liebkind, Karmela (2000) *Socialpsykologi – en introduktion*. Malmö: Liber.
- Hyltenstam, Kenneth. (1993). *Att återerövra sin mänsklighet*. I: Arnstberg, K.-O (red), *kultur, kultur och kultur-perspektiv på kulturmöten i Sverige*. Stockholm: Liber Utbildning.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Ladberg, Gunilla. (2000). *Skolans språk och barnets – att undervisa barn från språkliga minoriteter* Studentlitteratur: Lund.
- Mead, George Herbert. (1976). *Medvetandet, jaget och samhälle: från socialbehavioristisk ståndpunkt*. Uppsala: Argos.
- Obondo, Margaret & Rodell Olgac, Christina & Robleh, Salada. (2005) *Broar mellan kulturer: somaliska barns språksocialisation i hem och förskola i Sverige*. Spånga: Språkforskningsinstitutet Rynkeby. Stockholm Repro print.

- Parszyk, Ing Marie. (1999). *En skola för andra: minoritetselevers upplevelser av arbets- och livsvillkor i grundskolan*. Diss. Stockholm: Universitet.
- Rodell-Olgac, Christina (2006). *Den romska minoriteten i majoritetssamhällets skola: från hot till möjlighet*. Stockholm: HLS Förlaget.
- Runfors, Ann. (2003). *Mångfald, motsägelser och marginaliseringar, en studie av hur invandrarskap formas i skolan*. Stockholm. Bokförlaget Prisma.
- Skolinspektionen (2013). *Utbildning för nyanlända elever – rätten till en god utbildning i en trygg miljö*. Stockholm.
- Sjögren, Annick & Runfors, Ann & Ramberg, Ingrid. (1996) *En bra svenska? om språk, kultur och makt: En antologi inom projektet Språk och miljö*. Stockholm Reproprint.
- Steans, Jill & Pettiford, Lloyd (2005) *Introduction to international relations. Perspectives and themes*. 2nd edition. Harlow: Pearson Education Limited.
- Westin, Charles (1999). *Mångfald, integration, rasism och andra ord*. Stockholm. Socialstyrelsen
- Wigg Jepson, Ulrika.(2011). *Nytt land och ny skola, berättelser om att bryta upp och börja om*. Stockholm. Liber.

Elektroniska källor

- Skolinspektionen: www.skolinspektionen.se (2013-05-20)1
- Skollagen (kap 17, 3§): www.riksdagen.se (2013-05-20)
- Skollagen (kap 1, 8 § och kap 29, 2 § st 2 p 1): <https://lagen.nu/2010:800> (2013-07-03)
- Vetenskapsrådet: www.vr.se (2013-04-09)
- Statistiska Centralbyrå: www.scb.se (2013-05-16)

Bilaga 1

Följebrev

Hej!

Vi heter Roza Al djezani och Anna Rojas och vi läser sista terminen på lärarprogrammet på Uppsala Universitet. Denna termin kommer vi skriva en C-uppsats där vi gärna vill studera om de nyanlända eleverns skolsituation. I dagsläge finns det inte mycket forskning kring ämnet och därför vill vi fördjupa oss inom det området. Det vi är intresserade av är att få ett elevperspektiv för att få en idé om deras skolsituation.

Därför vänder vi oss till er skola. Vi skulle vara oerhört tacksamma om ni kan hjälpa oss. Vi behöver ha möjligheten att intervjua några elever från er skola. Förhoppningsvis kommer detta att kunna bidra till att bättre förstå nyanlända eleverns skolsituation.

Vi ser fram emot att kunna komma till skolan för att intervjua eleverna. Detta skulle ta ca en timme per elev. Var och en får självklart välja att vara med eller inte och samtliga får avbryta intervjun om de inte vill svara på fler frågor. Svaren kommer givetvis att behandlas konfidentiellt.

Maila gärna om när det skulle passa att göra ett besök hos er.

Tack i förhand

Roza Al djezani

Roza.Aldjezani.3700@student.uu.se

Anna Rojas

Anna.Rojas.2602@student.uu.se

För ytterligare frågor om uppsatsämnet. Kontakta gärna Hassan Sharif, lärare på Uppsala Universitet hassan.sharif@edu.uu.se

Bilaga 2

Frågeguiden

Tema 1: Bakgrundsfrågor

Vilket land kommer du ifrån?

Hur gammal är du?

När flyttade du till Sverige?

Kom du med dina föräldrar eller som ensamstående till Sverige?

Vad läste dina föräldrar till för utbildning i hemlandet?

Vad hade dina föräldrar jobbat med i hemlandet?

Har dina föräldrar gått någon utbildning i Sverige?

Vad arbetar dina föräldrar med idag?

Hur kändes flytten till Sverige d.v.s. anländandet?

hur bodde ni i ditt hemland, i vilken stad/hus/lägenhet/landet)

Hur bor ni nu(i vilken stad/hus/lägenhet/landet)?

Tema 2: Nyanlända elevers upplevelse av skolsituationen

Hur länge gick du i skolan i hemlandet?

Vilken slags skola gick du i?

Hur länge har du gått på språk introduktionen/ antal terminer?

Hur är det och att gå språkintruktionsprogrammet?

Vilka är dina favoritämnen?

Vart ligger er klassrum?

Vart ligger ditt skåp?

Får du träffa andra elever än de du går med i klassen?

Kan du berätta för mig om hur undervisningen i skolan har hjälpt dig?

Kan du berätta om det som är viktigt med språkintruktionsprogrammet i klassen

Tema 3: Elevernas sociokulturella perspektiv i lärandet

Talar du fler språk än ditt modersmål?

Vad tycker du om svenska språket, varför?

Tycker du att du har fått bättre kontakt med de eleverna som du umgås med? Brukar ni plugga tillsammans?

Tema 4: pedagogik

Tycker du att man enbart får tala svenska med varandra i klassrummet/skolan?

Skulle det behövas modersmållärare eller är det bättre med svensk talande personal på lektionerna?

Har du bra kontakt med någon särskild lärare? Vad är en bra lärare för dig?

Hur är det och ha klasskompisar från olika kulturer/ samma kultur?

Tema 5: Framtiden

Vad händer efter du har gått ut språk introduktion klassen?

Vilken inriktning vill du läsa på gymnasiet? Varför? (Vilka vill det)

Jobbar du vid sidan av dina studier?

Kommer det och finnas möjlighet för dig och läsa vidare till universitet?

Bilaga 3

Här nedan jämförs samma studieväg som delas upp på två olika sätt. Den ena sker i den intervjuade skolan och den resterande tabeller motsvarar i en ordinarie Sprint klass.

Data 1

Sprintklass i den intervjuade skolan.

NIVÅ	LÄNGD	MOTSVARANDE ÅRSKURS
C	2 terminer	7
D	3 terminer	8- 9

Data 2

Ordinarie sprintklass.

NIVÅ	LÄNGD	MOTSVARANDE ÅRSKURS
C	2 terminer	7
D	2 terminer	8- 9